

ANALÝZA

VZDELÁVACÍCH POTRIEB – CELOŽIVOTNÉ VZDELÁVANIE V OBLASTI REGIONÁLNEHO ROZVOJA

Obsah

1.	Úvod	3
2.	Metodika pre analýzu vzdelávacích potrieb.....	3
3.	Predpokladaný profil absolventa	4
4.	Prieskum relevantných dokumentov a prostredia	4
4.1	Strategické dokumenty pre regionálny rozvoj	4
4.1.1	Strategické dokumenty na úrovni EÚ.....	4
4.1.2	Strategické dokumenty na úrovni SR	5
4.1.3	Stratégie rozvoja obcí, miest a krajov v SR	8
4.2	Základný legislatívny rámec	8
4.3	Inštitucionálny rámec	9
4.4	Príbuzné projekty	9
4.5	Aktuálna ponuka vzdelávania v oblasti regionálneho rozvoja	9
5.	Dotazníkový prieskum a riadené rozhovory v teréne.....	11
5.1	Príprava a realizácia prieskumu vzdelávacích potrieb	11
5.2.	Návratnosť dotazníkov a úspešnosť riadených rozhovorov	12
5.3.	Vyhodnotenie dotazníkového a terénneho prieskumu	13
5.3.1.	Vyhodnotenie odpovedí v I. sekcii dotazníka – Regionálny rozvoj	13
5.3.2.	Vyhodnotenie odpovedí v II. sekcii – Strategické plánovanie	18
5.3.3.	Vyhodnotenie odpovedí v sekcii III. – Vzdelávanie v regionálnom rozvoji.....	19
6.	Závery	19
7.	Prílohy	20

1. Úvod

Projekt **Regionálna akadémia** má za cieľ prehĺbenie osobnostných a odborných **kompetencií súčasných a budúcich pracovníkov v miestnom a regionálnom rozvoji**, včítane tých pracujúcich v menej rozvinutých regiónoch a okresoch Slovenska.¹

Cieľ projektu chceme dosiahnuť zameraním sa na: tvorbu a realizáciu vzdelávacích programov na rozvoj kľúčových kompetencií dospelých pod názvom Regionálna akadémia v súlade s požiadavkami trhu práce (zvyšovanie, získanie, doplnenie), vrátane IKT, a na podporu partnerstiev so zamestnávateľmi a profesijnými organizáciami, zamestnávateľskými zväzmi, asociáciami a komorami pri tvorbe, inovácii a realizácii vzdelávania.

Zvolenou cieľovou skupinou sú najmä zamestnanci samospráv, ale aj regionálnych rozvojových agentúr, informačných/poradenských centier, miestnych akčných skupín, združení, komunitných centier a pod. zameraných na miestny a regionálny rozvoj. Naším cieľom je aj osloviť mladých ľudí do 25 rokov po skončení školy, ktorí sa chcú uplatniť v regionálnom rozvoji.

Cieľ projektu dosiahneme pomocou 2 výstupov: (i) bude vytvorený vzdelávací program s názvom Regionálna akadémia doplnený on-line platformou so vzdelávacími materiálmi; (ii) v rámci projektu bude program 3x zrealizovaný pre 60 účastníkov, predbežne v priestoroch AINovy vo Svätom Jure. Projekt je plánovaný na 30 mesiacov, od januára 2019 do júna 2021.

Súčasťou prípravy vzdelávacieho programu je aj **Analýza vzdelávacích potrieb**, naplánovaná na prvý polrok 2019. Cieľom je získať rozsiahlejšie informácie o vzdelávacích potrebách pracovníkov v miestnom a regionálnom rozvoji. Naším cieľom je sústrediť sa na celé územie Slovenska. Za týmto účelom sme urobili analýzu vzdelávacích potrieb s ohľadom na všetky kraje, okrem BSK², aby boli výsledky komplexné a relevantné pre celé Slovensko. Na základe analýzy budeme spresňovať obsah pripravovaného vzdelávacieho programu. Analýzu vzdelávacích potrieb spracujeme do elektronickej podoby a ponúkneme na stránke AINovy na ďalšie využitie.

Cieľom vzdelávacieho programu je tiež prispieť k efektívnejšiemu čerpaniu Európskych štrukturálnych a investičných fondov, posilnenie a budovanie administratívnych kapacít, podpora účinnej spolupráce medzi ministerstvami a medzi národnou, regionálnou a miestnou úrovňou

¹ Stanovený cieľ vychádza z investičnej priority 1.4. OP ĽZ a definovaného špecifického cieľa 1.4.1.: 1.4 Zlepšenie rovnakého prístupu k celoživotnému vzdelávaniu pre všetky vekové skupiny v rámci formálneho, neformálneho a bežného vzdelávania, zvyšovania vedomostí, zručností a spôsobilostí pracovnej sily a podpory flexibilných spôsobov vzdelávania prostredníctvom usmerňovania pri výbere povolania a potvrdzovania nadobudnutých kompetencií, Špecifický cieľ: 1.4.1 Zvýšiť kvalitu a efektívnosť celoživotného vzdelávania s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehĺbovanie a zvyšovanie kvalifikácie.

² BSK nie je oprávneným územím pre tento projekt.

a zvyšovanie kapacity príjemcov pripravovať a realizovať kvalitné projekty, ako aj realizovať investície na základe integrovaných stratégií územného rozvoja.³

2. Metodika pre analýzu vzdelávacích potrieb

V tejto Analýze sa opierame o nasledujúce definície regionálneho rozvoja:

Zákon 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja definuje regionálny rozvoj ako „súbor sociálnych, hospodárskych, kultúrnych a environmentálnych procesov a vzťahov, ktoré prebiehajú v regióne a ktoré prispievajú k zvyšovaniu jeho konkurencieschopnosti, trvalému hospodárskemu rozvoju, sociálnemu rozvoju a územnému rozvoju a k vyrovnaníu hospodárskych rozdielov a sociálnych rozdielov medzi regiónmami“.

Na účely tvorby vzdelávacieho programu a na účely dotazníkového prieskumu sa opierame o definície Svetovej banky a OECD, ktoré hovoria, že ide o „**spoločné úsilie ľudí, verejných organizácií a súkromných firiem o zaistenie udržateľného ekonomického rozvoja, zamestnanosti a blahobytu ľudí v danom regióne**. To sa deje posilňovaním trendov produktivity a posilňovaním tých faktorov, ktoré pomáhajú udržať dlhodobú konkurencieschopnosť regiónu a zvyšovať životnú úroveň“.

V rámci Analýzy vzdelávacích potrieb boli vykonané tieto činnosti:

- identifikovanie a štúdium dokumentov dôležitých pre regionálny rozvoj – legislatívny rámec, strategické dokumenty, inštitucionálny rámec;
- stanovenie hlavnej cieľovej skupiny pre analýzu vzdelávacích potrieb - zostavenie dotazníka s otázkami pre zamestnávateľov z radov samosprávy;
- stanovenie skupiny pre riadené rozhovory, osobné a telefonické – zástupcovia úradov samosprávnych krajov a mestských úradov krajských miest;
- rozposlanie dotazníka cieľovým skupinám;
- zobieranie odpovedí a ich overenie a rozšírenie osobným rozhovorom a telefonicky;
- na základe získaných informácií sformulovanie záverov o vzdelávacích potrebách pracovníkov v miestnom a regionálnom rozvoji;
- zostavenie Analýzy vzdelávacích potrieb;
- spracovanie publikácie Analýza vzdelávacích potrieb.

³ Uvedené sa ako odporúčanie nachádza v Správe o Slovensku 2019, ktorú vydala Európska komisia vo februári 2019.

https://ec.europa.eu/slovakia/news/country_report_slovakia_2019_sk

3. Predpokladaný profil absolventa

Pri príprave projektu sme zostavili návrh štruktúry vzdelávacieho programu (viď. Príloha č. 1), podľa ktorého má absolvent vzdelávacieho programu Regionálna akadémia mať:

Vedomosti:

- O hlavných stratégiách týkajúcich sa regionálneho rozvoja na úrovni EÚ
- O spôsobe fungovania inštitúcií EÚ, viacúrovňovom rozhodovaní a prijímaní legislatívy
- Prehľad o strategických dokumentoch v oblasti regionálneho rozvoja v SR a programovacích dokumentoch implementácie EŠIF v SR
- Stratégiách pre udržateľný rozvoj
- Hlavných sektorových stratégiách
- O miestnom a regionálnom ekonomickom rozvoji (teoretické základy miestneho a regionálneho rozvoja; faktory, ktoré sú pre rozvoj územia významné; identifikácia hlavných lokálnych a regionálnych problémov v súvislostiach; plánovanie príslušných politík a intervencií na ovplyvnenie rozvoja územia)

Zručnosti v oblastiach:

- Participatívne strategické plánovanie
- Projektový manažment
- Iniciatívnosť a podnikavosť
- Digitálne zručnosti
- Občianske a spoločenské kompetencie; kultúrne kompetencie

Postoje:

- Chápanie cieľa regionálneho rozvoja a celého snaženia verejnej správy ako služby občanovi, vedúcim k zvýšeniu úrovne služieb pre občanov a kvality ich života.

4. Prieskum relevantných dokumentov a prostredia

4.1 Strategické dokumenty pre regionálny rozvoj

Pri prieskume dokumentov sme sa zamerali na tie, ktoré sú najdôležitejšie pre plánovanie regionálneho rozvoja. Slovensko ako člen Európskej únie prijíma svoje stratégie s ohľadom na spoločné stratégie EÚ, preto sa prvá časť venuje dokumentom na úrovni EÚ, včítane pripravovaných dokumentov k novému programovému obdobiu 2021-2027.

Tieto dokumenty budú zároveň tvoriť súčasť obsahu vzdelávacieho programu.

Príprava na nové programové obdobie bude v centre záujmu všetkých zainteresovaných hráčov v regionálnom rozvoji, predovšetkým s ohľadom na investičné priority k financovaniu politiky súdržnosti 2021-2027.

Z nášho pohľadu je tiež dôležité zviditeľnenie jednotlivých tém v rámci snáh o udržateľný rozvoj, preto im budeme venovať pozornosť – ako je adaptácia na zmenu klímy, obehová ekonomika, inovačná politika a inteligentné riešenia...

Vybrané dokumenty sledujeme z pohľadu v nich stanovených strategických cieľov pre budúci rozvoj Slovenska a jeho regiónov, aby sme ich zohľadnili v obsahu vzdelávacieho programu.

4.1.1 Strategické dokumenty na úrovni EÚ

Stratégia **Európa 2020** je program EÚ pre rast a zamestnanosť do konca tohto desaťročia. Zdôrazňuje inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast ako prostriedok na prekonanie štrukturálnych nedostatkov európskej ekonomiky, zlepšenie jej konkurencieschopnosti a produktivity, a zároveň posilnenie udržateľného sociálneho trhového hospodárstva. Každá členská krajina si stanoví svoje vnútroštátne ciele v oblastiach: zamestnanosť, výskum a vývoj, zmena klímy a energetika, vzdelávanie, chudoba a sociálne vylúčenie.

Stratégia Európa 2020 sa naplňa prostredníctvom tzv. európskeho semestra, ktorý predstavuje štruktúrovanú komunikáciu medzi Európskou komisiou a členskými krajinami. Na základe údajov z Ročného prieskumu rastu, v súlade s Integrovanými usmerneniami pre stratégiu Európa 2020, sa pripraví Správa o krajine a formulujú sa špecifické odporúčania Rady pre krajinu. Krajina si podľa tohto pripraví svoj Národný program reforiem, ktorý reaguje aj na plnenie špecifických odporúčaní z predošlého roku.

Regionálna politika EÚ sa zameriava na všetky regióny a mestá v Európskej únii s cieľom podporovať tvorbu pracovných miest, konkurencieschopnosť podnikov, hospodársky rast, trvalo udržateľný rozvoj a zlepšovať kvalitu života občanov. Na obdobie 2014 – 2020 bolo na politiku súdržnosti vyčlenených 351,8 miliardy EUR – čo je takmer tretina celkového rozpočtu EÚ – s cieľom dosiahnuť tieto ciele a riešiť rozmanité rozvojové potreby vo všetkých regiónoch EÚ.

Špecificky sa pre politiku súdržnosti EÚ v období 2014-2020 stanovilo **11 tematických cieľov**⁴:

1. **Posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií;**
2. **Zlepšenie prístupu k informáciám a ku komunikačným technológiám a zlepšenie ich využívania a kvality;**
3. **Zvyšovanie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov;**
4. **Podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch;**

4 https://ec.europa.eu/regional_policy/sk/policy/how/priorities

5. Podpora prispôsobovania sa zmenám klímy, predchádzania a riadenia rizika;
6. Ochrana životného prostredia a podpora energetickej efektívnosti;
7. Podpora udržateľnej dopravy a odstraňovanie prekážok v kľúčových sieťových infraštruktúrach;
8. Podpora zamestnanosti a mobility pracovnej sily;
9. Podpora sociálneho začlenenia a boj proti chudobe;
10. Investovanie do vzdelania, zručností a celoživotného vzdelávania;
11. Zvyšovanie inštitucionálnych kapacít a efektivity verejnej správy.

Finančné prostriedky v oblasti politiky súdržnosti sa poskytujú prostredníctvom troch hlavných fondov: **Európskeho fondu regionálneho rozvoja** (EFRR), Kohézneho fondu (KF) a Európskeho sociálneho fondu (ESF). Spolu s Európskym poľnohospodárskym fondom pre rozvoj vidieka (EPFRV) a Európskym fondom námorného a rybného hospodárstva (EFNRH) tvoria Európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF).

Pre regionálnu politiku je zjavne najvhodnejší **EFRR, ktorý sa zameriava predovšetkým na prvé štyri tematické ciele**.

Regionálna politika a politika súdržnosti sa často používajú synonymicky. Hospodárska a sociálna súdržnosť – ako sa definuje v Jednotnom európskom akte z roku 1986 – je o „zmierňovaní rozdielov medzi jednotlivými regiónmi a zaostalosti regiónov s menej výhodnými podmienkami“. Najnovšia zmluva EÚ, Lisabonská zmluva, pridáva k súdržnosti ďalší aspekt, keď odkazuje na „hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť“. Myslí sa tým, že politika súdržnosti by mala podporovať aj vyváženejší a udržateľnejší „územný rozvoj“ – širší koncept, ako je regionálna politika, ktorá je prepojená s EFRR a funguje výslovne na regionálnej úrovni⁵.

Jedným z kľúčových dokumentov v oblasti územného rozvoja je Územná agenda Európskej Únie 2020. Začiatkom roka 2017 počas maltského predsedníctva začala iniciatíva k procesu tvorby novej Územnej agendy EÚ post 2020.

V súčasnosti sa intenzívne pripravuje podoba novej **politiky súdržnosti po roku 2020**. Bolo stanovených päť politických cieľov budúcej politiky súdržnosti:

- *Inteligentnejšia Európa* (vdďaka inovácii, digitalizácii, hospodárskej transformácii a podpore malých a stredných podnikov);
- *Nízkouhlíková a ekologickejšia Európa* (vdďaka implementácii Parížskej dohody a investíciám do transformácie energetiky, obnoviteľných zdrojov energie a boja proti zmene klímy);
- *Prepojenejšia Európa* (so strategickými dopravnými a digitálnymi sieťami);
- *Sociálnejšia Európa* (ktorá bude naplňať Európsky pilier sociálnych práv a podporovať kvalitné pracovné miesta, vzdelávanie, zručnosti, sociálne začlenenie a rovnaký prístup k zdravotnej starostlivosti);

- *Európa bližšie k občanom* (vdďaka podpore rozvojových stratégií riadených na miestnej úrovni a udržateľného rozvoja miest v celej EÚ).

V rámci nich sú predstavené hlavné investičné potreby ako základ ďalšieho dialógu medzi členskými štátmi EÚ a útvarmi EK o programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 - 2027 (Európsky fond regionálneho rozvoja, Kohézny fond a Európsky sociálny fond plus).

Na základe záverov Rady EÚ pre všeobecné záležitosti prijatých v apríli 2019 možno v budúcnosti očakávať **silnejšie prepojenie Agendy 2030** pre udržateľný rozvoj s európskym semestrom a potenciálne aj s viacročným finančným rámcom EÚ. V priebehu roka 2019 sa od Európskej komisie očakáva návrh implementácie stratégie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj pre EÚ pripravený na základe Oznámenia Európskej komisie č. 15011/18 Čistá planéta pre všetkých, čo je európska dlhodobá strategická vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo⁶ a diskusného dokumentu Európskej komisie *Smerom k udržateľnej Európe do roku 2030*⁷.

Nová urbánna agenda OSN, ako aj Urbánna agenda EÚ tiež ovplyvňujú iniciatívy Slovenska v oblasti udržateľného mestského, resp. urbánneho rozvoja na najbližšie roky.

4.1.2 Strategické dokumenty na úrovni SR

V súčasnosti sa intenzívne pripravuje nová politika súdržnosti po roku 2020. Do procesu prípravy programového obdobia 2021 až 2027 sú aktívne zapájaní aj sociálno-ekonomickí partneri v rámci pracovnej skupiny Partnerstvo pre politiku súdržnosti 2020+, vytvorenej Úradom podpredsedu vlády pre informatizáciu a investície (ÚPVII). Sú tam aj zástupcovia VÚC. V marci 2019 bola zriadená Rada vlády Slovenskej republiky pre politiku súdržnosti 2021 až 2027 ako koordinačný, poradný a iniciatívny orgán vlády SR pre otázky týkajúce sa politiky súdržnosti v programovom období 2021 až 2027. ÚPVII pri koordinácii prípravy budúceho programového obdobia zdôrazňuje potrebu zjednodušovania procesov a dokumentov, ako aj ďalšieho posilňovania výsledkového zamerania fondov politiky súdržnosti.

Regionálna politika alebo Politika súdržnosti EÚ dlhodobo patrí medzi kľúčové nástroje sociálno-ekonomického rozvoja SR. Fondy politiky súdržnosti sú naďalej hlavným zdrojom financovania verejných investícií na Slovensku, výrazne prispievajú k napĺňaniu cieľov stratégie Európa 2020 a plneniu časti opatrení každoročných špecifických odporúčaní Rady EÚ pre SR.

V čase písania tejto Analýzy je k dispozícii návrh dokumentu **Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 (ďalej len Slovensko 2030)**⁸ z konca júna 2019.

6 COM(2018) 773 v konečnom znení, 28. november 2018

7 COM(2019)22, 30. január 2019

8 <https://www.vicepremier.gov.sk/aktuality/investicie/oznamenie-o-zverejneni-navrhu-strategickeho-dokumentu-a-spravy-o-hodnoteni-strategickeho-dokumentu-vizia-a-strategia-rozvoja-slovenska-do-roku-2030-a-informacia-o-ich-verejnom-prero/>

5 https://ec.europa.eu/regional_policy/sk/faq/#1

Ide o dokument, ktorý vychádza z nevyhnutnosti integrovať a koordinovať využitie všetkých kapacít a zdrojov v spoločnosti na zabezpečenie sociálnej, ekonomickej a environmentálnej udržateľnosti rozvoja a efektívnej reakcie na aktuálne výzvy v oblasti udržateľného rozvoja. Je to integrovaný rozvojový dokument celej spoločnosti. Implementácia sa má opierať o princípy otvoreného vládnutia, partnerstva, transparentnosti a o participáciu zástupcov všetkých aktérov rozvoja (štátna správa a samospráva, podnikatelia, akademická sféra, občianska spoločnosť).

Víza a stratégia vychádza z participatívneho procesu definovania východísk Národnej stratégie regionálneho a územného rozvoja SR do roku 2030 za účasti zástupcov územných samospráv. Skutočnosť, že definované problémy a priority vychádzajúce z týchto procesov boli vo veľkej miere identické, umožňuje ich splynutie do Stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030, ktorá bude plniť **súčasné úlohu Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR** a základného implementačného nástroja Agendy 2030 v SR.

V súvislosti s regionálnou správou je dôležité povedať, že sa plánuje podpora vzniku strategicko-plánovacích regiónov ako štruktúr spolupráce VÚC, miest a obcí pri implementácii Vízie a stratégie rozvoja ako aj vznik a fungovanie ich koordináčnych orgánov v prepojení na VÚC. Takisto sa plánuje prijatie nového Zákona o rozvoji, ktorý by mal byť koncipovaný tak, aby v sebe integroval súčasnú legislatívu upravujúcu regionálny rozvoj, podporu najmenej rozvinutým okresom a kohéznú politiku EÚ. Predpokladá sa tiež príprava novej metodiky tvorby strategicko-plánovacej dokumentácie na úrovni VÚC, strategicko-plánovacích regiónov, a obcí.

Strategický dokument Slovensko 2030 predpokladá aj predloženie novej či aktualizovanej **Koncepcie územného rozvoja Slovenska** (KURS), ktorý bude odrážať novú urbánnu politiku na úrovni EÚ a OSN a stav sídelnej štruktúry a trendy vývoja hospodárskych a sociálnych aktivít na území SR. **Územným plánovaním sa sústavne a komplexne rieši** dlhodobé priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určujú sa jeho zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno – historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. **Územným plánovaním sa vo verejnom záujme určuje hospodárne využitie zastavaného územia a chráni nezastavané územie. Orgány územného plánovania premietajú konkrétne zámery do územia a koordinujú verejné záujmy.**

KURS je tiež dôležitý z hľadiska novej politiky súdržnosti, keďže je to základný východiskový dokumentom v rozhodovaní o umiestňovaní investičných aktivít podporovaných z EŠIF pre rozvoj územia.

Relevantným zdrojom informácií pre potreby plánovania regionálneho rozvoja (na najvyššej úrovni) je aj Vstupná správa k **Národnej stratégii regionálneho**

a územného rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 z októbra 2017. Venuje sa 4 tematickým okruhom – Makroekonomické faktory a ukazovatele regionálnej ekonomiky, Demograficko-sociálne faktory, Kvalita života a kvalita životného prostredia, Tvorba a implementácia regionálneho a územného rozvoja na jednotlivých úrovniach samosprávy a štátnej správy s dôrazom na priestorové funkčné štruktúry SR.

Uvedené dokumenty nadväzujú na v súčasnosti platnú **Národnú stratégiu regionálneho rozvoja** aktualizovanú v roku 2014.⁹ Identifikuje hlavné determinanty rozvoja a konkurencieschopnosti regiónov, formuluje víziu a stratégiu regionálneho rozvoja ako „*Integrovaným a výsledkovo orientovaným prístupom k regionálnemu rozvoju a na základe využitia vnútorného potenciálu regiónov zvýšiť do roku 2030 ich adaptabilitu, konkurencieschopnosť a výkonnosť pri súčasnom zvyšovaní kvality života obyvateľov a pri rešpektovaní princípov udržateľného rozvoja.* Na dosiahnutie vízie stanovuje ciele: A. Inteligentný rast: vytvorenie hospodárstva založeného na znalostiach a inovácii, B. Udržateľný rast: podporovanie ekologickejšieho a konkurencieschopnejšieho hospodárstva, ktoré efektívnejšie využíva zdroje, C. Inkluzívny rast: podporovanie hospodárstva s vysokou mierou zamestnanosti, ktoré zabezpečí hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť.

Z tohto dokumentu ešte vyberáme relevantnú stať **o potrebe vzdelávania v regionálnom rozvoji**, ktorá sa nachádza v časti 4.3.3 Štrukturálne zmeny - odporúčania na riešenie problémov:

„Regionálny rozvoj je prierezová problematika. Dosiahnutie výrazného pokroku v regionálnom rozvoji konkrétneho územia si vyžaduje efektívnu koordináciu aktivít, sústreďenie finančných zdrojov na najviac rezonujúce problémy regiónu s cieľom efektívne využiť ekonomický a rozvojový potenciál danej lokality. ...Pre zabezpečenie zdrojov a ich finančné riadenie sa odporúča prijať nový zákon“¹⁰. Na základe odporúčaní OECD sa navrhuje **Posilniť kapacity pre regionálny rozvoj a verejné investície a podporovať politiku vzdelávania v regionálnej politike na všetkých úrovniach správy štátu**, čo podrobnejšie znamená:

- Dopredu posúdiť dlhodobé vplyvy a riziká regionálneho rozvoja a verejných investícií.
- Podporovať funkčné partnerstvá, zapojenie zainteresovaných (stakeholderov, akcionárov) do celého programového, investičného cyklu.
- Mobilizovať súkromných aktérov a finančné inštitúcie k diverzifikovaniu finančných zdrojov a k posilneniu kapacít.
- Posilniť **odbornú spôsobilosť zástupcov verejnej správy** a inštitúcií zapojených do regionálneho rozvoja a verejných investícií.
- Zamerať sa na výsledky a **podporovať vzdelávanie regionalistov.**

⁹ https://www.vlada.gov.sk/data/files/6951_narodna_strategia_.pdf

¹⁰ Plán prijatý **Zákon o rozvoji** sa nachádza aj v dokumente Slovensko 2030.

Jedným z nových dokumentov skúmanej oblasti, je aj **Stratégia mestského rozvoja do roku 2030**¹¹ s cieľom pomôcť rozvoju slovenských miest v súčasnom období urbanizácie. Víziou pritom je, že „Pri správne nastavených rámcoch kompetencií a financovania, za predpokladu, že mestá budú svoj rozvoj plánovať na základe korektných dát, pri uplatňovaní integrovaného prístupu, ktorý obsiahne dobré spravovanie, budovanie podmienok pre fungujúcu ekonomiku a bude vychádzať z miestneho poznania demografických, environmentálnych, sociálnych a spoločenských výziev, pri uplatňovaní požiadaviek na kvalitnú fyzickú štruktúru sídelného prostredia, vrátane vhodne nastavených podmienok pre mobilitu, je možné dosiahnuť produktívne fungujúce mestá, ktoré budú poskytovať zdravé prostredie pre kvalitný život.“ Mnoho slovenských samospráv sa zaujíma aj o koncept Smart Cities a pripravujú sa schémy podpory pre inovatívne riešenia a budovanie inteligentných miest a regiónov.

Národný investičný plán SR 2018 – 2030 (NIP) je základný implementačný nástroj Agendy 2030 a Vízie a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030. Jeho súčasťou je pilotná verzia má povahu nadrezortného a integrovaného strategického dokumentu, definujúceho prioritné témy a kľúčové programy do roku 2030, dokumentované indikatívnymi projektmi, prostredníctvom ktorých bude vybudovaná nová hospodárska a sociálna infraštruktúra, prípadne sa zlepší stav existujúcej infraštruktúry, s cieľom postupného naplnenia dlhodobých potrieb Slovenskej republiky. Obsahuje charakteristiky súčasného stavu, želaného stavu v roku 2030 a kľúčové investičné programy a projekty v oblastiach dopravy, energetiky, informatizácie a elektronickej komunikácie, výskumu a inovácií, zdravotníctva, životného prostredia, poľnohospodárstva a lesného hospodárstva, sociálnej inklúzie a zamestnanosti, a regionálneho rozvoja.

V čase prípravy pilotnej verzie NIP boli rozvojové plány jednotlivých sektorov takmer výlučne založené na čerpaní prostriedkov EŠIF 2014 – 2020 a stanovenie projektov v horizonte roku 2030 bolo preto veľmi obtiažne, včítane investičných zámerov v obciach, mestách a samosprávnych krajoch. Dlhodobé rozvojové stratégie SR vznikajú až v súčasnej dobe (napr. *Stratégia hospodárskej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 a Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, Nízkouhlíková stratégia SR do roku 2030, s výhľadom do roku 2050*. Z týchto stratégií a po prijatí Vízie sa predpokladá vznik novej verzie NIP SR.

Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR (RIS3) a akčný plán¹² bola vytvorená v spolupráci vlády, zástupcov podnikateľského, akademického a vý-

skumného sektora v roku 2013. Úlohou RIS3 je definovať víziu, ciele a opatrenia na základe stanovených priorit špecializácie hospodárstva a oblasti výskumu a vývoja SR, pričom sú zohľadnené princípy inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu pre posilnenie konkurenčnej schopnosti SR so zohľadnením regionálnych špecifik. RIS3 je základný dokument pre podporu výskumu a inovácií v programovacom období 2014-2020 a pre operačné programy¹³. V roku 2018 začali prípravné práce na aktualizácii RIS3 v spolupráci s EK s plánom schválenia v roku 2020.¹⁴ V snahe zapájať viac slovenské subjekty do programov EÚ pre výskum a vývoj bola v Bruseli zriadená Styčná kancelária.¹⁵

Koncepcia inteligentného priemyslu pre Slovensko z dielne MH SR 2016¹⁶ reaguje na 4. priemyselnú revolúciu. Víziou koncepcie je vyrábať tovary viac tvorivo, poskytovať efektívnejšie služby a snažiť sa šetriť obmedzené zdroje. Koncepcia síce uvádza partnerstvo regionálnych subjektov, spoluprácu firiem v regióne, podporu miestnych a regionálnych samospráv pre zavedenie inovatívnych opatrení zameraných na širšie uplatnenie priemyselných technológií, ale viac sa regionálnemu pohľadu nevenuje. Prioritnými odvetviami pre takéto opatrenia budú okrem iného: automobilový priemysel, energia, doprava, zdravotníctvo a mestá. Koncepciu dopĺňa **Akčný plán inteligentného priemyslu SR z roku 2018**¹⁷. Jeho cieľom je podpora pre priemyselné podniky, podniky služieb a obchodu bez ohľadu na ich veľkosť zameraná na vytvorenie lepších podmienok na implementáciu digitalizácie, inovatívnych riešení a zvýšenie konkurencieschopnosti: znížením byrokratickej záťaže, úpravou legislatívy, definovaním šandar-

13 Vypracovanie Stratégie inteligentnej špecializácie bolo podmienkou pri príprave Viacročného finančného rámca 2014 -2020. <https://www.mhsr.sk/inovacie/strategie-a-politiky/strategie-vyskumu-a-inovacii-pre-inteligentnu-specializaciju>

14 https://www.finance.gov.sk/files/sk/financie/institut-financnej-politiky/strategie-materialy/narodny-program-reformiem/npr-2019_final.pdf

15 Styčná kancelária SR pre výskum a vývoj v Bruseli bola zriadená **Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR** a **Centrom vedecko-technických informácií SR**. Svoju činnosť začala 2. januára 2014. Samotná kancelária sa zameriava na sledovanie európskych politik a nástrojov na podporu výskumu a vývoja s dôrazom na aktuálny rámcový program EÚ pre výskum a inovácie – Horizont 2020. Medzi ciele kancelárie patria:

- Zlepšenie komunikácie s európskymi inštitúciami v oblasti výskumu a vývoja
 - Zlepšenie komunikácie s ostatnými inštitúciami pôsobiacimi v Bruseli
 - Zlepšenie komunikácie s medzinárodnou výskumnou a inovačnou komunitou
 - Zlepšenie informačných tokov medzi európskymi inštitúciami a slovenskými výskumníkmi a inovátormi
 - Podpora a lobing slovenskej účasti na tvorbe európskych výskumných a inovačných politik
 - Zviditeľňovanie slovenského výskumu a vývoja na európskej úrovni
 - Vytvorenie zázemia pre slovenské výskumné a inovačné inštitúcie v Bruseli
 - Identifikácia potenciálnych partnerov a spolupráca
 - Poskytovanie konzultácií pre slovenských výskumníkov
- 16 <https://www.mhsr.sk/uploads/files/DIBTWTJL.docx>
- 17 <https://www.mhsr.sk/uploads/files/8U6RKSS5.pdf>

11 <https://www.mindop.sk/ministerstvo-1/mestsky-rozvoj-6/mestsky-rozvoj/dokumenty/koncepcia-mestskeho-rozvoja-slovenskej-republiky-do-roku-2030>

12 <https://www.mhsr.sk/inovacie/strategie-a-politiky/strategie-vyskumu-a-inovacii-pre-inteligentnu-specializaciju>

dov, zmenou vzdelávacích programov a trhu práce, spolu-financovaním výskumu a podobne. Akčný plán poskytuje súbor 35 opatrení, ktoré by mali byť realizované do konca roku 2020. Akčný plán bol pripravovaný v spolupráci so zástupcami rezortov, priemyslu, združení a akademickej sféry.¹⁸

Zelenšie Slovensko. Stratégia environmentálnej politiky do roku 2030 (Envirostratégia 2030)¹⁹ – integrovaný strategický dokument „novej generácie“, základ pre stanovenie investičných priorít. Definuje víziu do roku 2030 zohľadňujúcu možný, pravdepodobný a želaný budúci vývoj, identifikuje základné systémové problémy, nastavuje ciele pre rok 2030, navrhuje rámcové opatrenia na zlepšenie súčasnej situácie aj základné výsledkové indikátory, ktoré umožnia overovať dosiahnuté výsledky. Základnou víziou je dosiahnuť lepšiu kvalitu životného prostredia a udržateľné obehové hospodárstvo, založené na dôslednej ochrane zložiek životného prostredia a využívajúce čo najmenej neobnoviteľných prírodných zdrojov a nebezpečných látok, ktoré budú viesť k zlepšeniu zdravia obyvateľstva. Ochrana životného prostredia a udržateľná spotreba budú súčasťou všeobecného povedomia občanov aj tvorcov politik. Pomocou predchádzania a prispôbenia sa zmene klímy budú jej následky na Slovensku čo možno najmiernejšie. Za najväčšie súčasné problémy životného prostredia na Slovensku podľa Envirostratégie 2030 možno považovať problematiku odpadového hospodárstva, kvalitu ovzdušia a ochranu biotopov a druhov hlavne v lesných, lúčnych a mokradových ekosystémoch. Pri naplňovaní stratégie sa počíta so spolupracou so samosprávami, občianskou spoločnosťou i verejnosťou.

4.1.3 Stratégie rozvoja obcí, miest a krajov v SR

Rozvoj krajov vychádza z koordinácie nástrojov regionálnej a územnoplánovacej politiky. Vyváženú socioekonomickú úroveň okresov v rámci svojej kompetencie a finančných možností podporuje vytvorenie rovnocenných podmienok na podnikanie dobudovaním územia komunikácnou a technickou infraštruktúrou. V nadväznosti na regulatívy v oblasti hospodárstva a regionálneho rozvoja si samosprávne kraje zabezpečujú spracovanie rôznych sektorových materiálov (školsťvo, kultúra a kultúrne dedičstvo, zdravotníctvo, sociálne služby, cestovný ruch a pod.) a rozvojových dokumentov.

Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja ďalej definuje základné dokumenty podpory regionálneho rozvoja v nasledovnej hierarchickej štruktúre (§ 5), pričom **každý hierarchicky nižší strategický dokument by mal byť vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami nadradeného:**

1. Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky;

2. program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHSR) vyššieho územného celku;
3. program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHSR) obce;
4. resp., spoločný program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí.

Zákon o podpore regionálneho rozvoja explicitne neukladá povinnosť obciam mať a priori spracované PHSR. Vypracovanie a schválenie PHSR na úrovni VÚC a miestnych samospráv, spolu s príslušnou územnoplánovacou dokumentáciou, je ale základnou podmienkou na predloženie žiadosti o poskytnutie dotácie zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov, vrátane zdrojov Európskych štrukturálnych a investičných fondov (§ 8 ods. 6). Obciam s nízkym počtom obyvateľov je odporúčané vypracovávať spoločné programy rozvoja obcí z dôvodu združovania zdrojov a kapacít na realizáciu vytýčených priorít.

Pri vypracovávaní PHSR je odporúčané držať sa zverejnej metodiky, ktorá je spracovaná pre potreby samosprávy obce, skupiny obcí a vyšších územných celkov. Zverejnená metodika bola pripravená v súlade so zákonom č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 378/2016 Z. z.²⁰.

Podľa návrhu strategického dokumentu *Vízia a stratégia rozvoja SR* sa **pripravuje revízia metodiky prípravy PHSR.**

4.2 Základný legislatívny rámec

Zákon č. 539 zo 4. novembra 2008 o podpore regionálneho rozvoja ustanovuje ciele a podmienky podpory regionálneho rozvoja, upravuje pôsobnosť orgánov štátnej správy, vyšších územných celkov, obcí a ďalších subjektov územnej spolupráce a podmienky na koordináciu a realizáciu regionálneho rozvoja.

Dňa 26. apríla 2017 prijala vláda Slovenskej republiky návrh **Metodiky a inštitucionálneho rámca tvorby verejných stratégií**. Cieľom návrhu je zabezpečiť vhodný aplikovateľný systém práce, ktorý bude usmerňovať a zjednocovať celý proces postupov prípravy, tvorby a implementácie strategických dokumentov v Slovenskej republike a súčasne môže byť inšpiratívnym vzorom pre vypracovanie strategických dokumentov na regionálnej, ako aj miestnej úrovni. Metodika vypracovania strategických dokumentov je tak určená pre prípravu, tvorbu a implementáciu akejkoľvek rezortnej stratégie s účinnosťou od 1. júla 2017.

Vláda odporúča zástupcom vyšších územných celkov, miest a obcí riadiť sa Metodikou pri tvorbe programov rozvoja s cieľom zohľadniť vecné súvislosti, obsahové zosúladenie a previazanie vypracovania strategických dokumentov jednotlivých rezortov so strategickými prioritami rozvoja celej spoločnosti.

18 <https://www.mhsr.sk/inovacie/strategie-a-politiky/akcny-plan-inteligentneho-priemyslu-sr>

19 https://www.minzp.sk/files/iep/03_vlastny_material_envirostrategia2030_def.pdf

20 [Metodika tvorby programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VUC. Prílohy](#)

Zákon č. 336 z 11. novembra 2015 o podpore najmenej rozvinutých okresov upravuje podmienky, systém a formy poskytovania podpory najmenej rozvinutým okresom. Podpora sa realizuje najmä cez tvorbu akčných plánov a ročných priorít, b) vyhodnocovanie a kontrolu plnenie akčného plánu a ročných priorít, c) opatrenia na hospodársky a sociálny rozvoj najmenej rozvinutých okresov.

4.3 Inštitucionálny rámec

Zaujímá nás inštitucionálny rámec implementácie regionálnej politiky a nadväzne fondov politiky súdržnosti.

Koordináciu a metodické usmerňovanie prípravy a implementácie fondov politiky súdržnosti má v kompetencii ÚPVII, ktorý vznikol v júni 2016. Za stratégiu a systém finančného riadenia zodpovedá MF SR.

Sekcia investícií a regionálneho rozvoja ÚPVII od 1. 1. 2019 sleduje a vyhodnocuje hospodársku a sociálnu situáciu v regiónoch Slovenska, na základe čoho zabezpečuje tvorbu legislatívnych, koncepčných, strategických a programových dokumentov v oblasti regionálneho rozvoja (napr. akčné plány rozvoja najmenej rozvinutých okresov, Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky).

Odbor stratégie a metodiky regionálneho rozvoja o.i. participuje v oblasti metodickej činnosti a poradenstva na tvorbe programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja a iných strategických dokumentov. Vytvára spoločnú platformu pre strategické riadenie a plánovanie vrátane metodického usmernenia v oblasti regionálnej politiky s celoštátnou pôsobnosťou. Organizuje alebo spoluorganizuje školenia a konferencie v oblasti regionálneho rozvoja, zabezpečuje spoluprácu v rámci Európskej únie v oblasti priestorového rozvoja a spolupracuje so Štatistickým úradom Slovenskej republiky na systéme vytváranie a zberu štatistických údajov. Spolupracuje s ústrednými orgánmi štátnej správy, odborními regionálneho rozvoja vyšších územných celkov, subjektmi územnej spolupráce, vedeckej a akademickej obce, ako aj so sociálno-ekonomickými partnermi pri zbere údajov, tvorbe analýz, návrhov na tvorbu pracovných miest a pod.

Na úrovni samospráv sú to odbory a oddelenia či referenti regionálneho rozvoja miest, obcí a samosprávnych krajov, ktorí sa podieľajú na plánovaní a implementácii opatrení regionálneho rozvoja v území. V zastupiteľstvách samosprávnych orgánov pracujú komisie pre regionálny rozvoj.

Informačnú podporu poskytuje Ústredný **portál verejnej správy Slovensko.sk** zabezpečuje centrálny a jednotný prístup k informačným zdrojom a službám verejnej správy. Informácie (rady, návody, popisy), ktoré návštevník hľadá, sú v súčasnosti mnohokrát súčasťou informačných serverov jednotlivých rezortov. Cieľom portálu je tieto informácie a služby zintegrovat' a prehľadnou a prístupnou formou poskytovať používateľovi.

4.4 Príbuzné projekty

Zlepšenie kvality stratégií regionálneho rozvoja, www.otvorenestrategie.sk, realizuje Európske centrum manažmentu (ECM). Projekt rieši optimalizáciu procesov a zavádzanie lepších systémov v oblasti regionálnej politiky s cieľom skvalitnenia tvorby, implementácie a hodnotenia rozvojových stratégií na lokálnej a regionálnej úrovni. V rámci projektu sa budú realizovať nasledujúce aktivity:

- Sústreďenie všetkých strategických dokumentov na jednom mieste (centrálna on-line knižnica)
- Digitalizácia vybraných častí všetkých Programov rozvoja miest/obcí
- Analyzovanie ich obsahu a dolovanie znalostí z dokumentov
- Vytvorenie odbornej digitálnej platformy regionálneho rozvoja, ktorá bude facilitovať ďalšiu prácu so stratégiami
- Vypracovanie záverečnej správy a diseminácia výsledkov – návrh systémových zmien pri tvorbe, implementácii a monitoringu

Národný projekt **Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík**²¹ realizuje Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, od apríla 2017 do apríla 2020. Projekt podporený z OP EVS buduje predpoklady, navrhuje kroky, zavádza riešenia, zamerané na podporu participatívnej tvorby verejných politík na národnej, regionálnej, mikroregionálnej a lokálnej úrovni. Člení sa na dve podaktivity: 1. pilotná schéma participatívnej tvorby verejných politík, 2. analyticko-metodicko-legislatívna podpora zavádzania participatívnej tvorby verejných politík do praxe.

Súčasťou projektu je aj vytvorenie vzdelávacieho programu zameraného na participatívnu tvorbu verejných politík, čo je zaujímavé z pohľadu nášho projektu.

4.5 Aktuálna ponuka vzdelávania v oblasti regionálneho rozvoja

V tejto časti Analýzy sme skúmali vzdelávaciu ponuku na trhu, aby sme sa vyhli prípadnému duplikovaniu existujúcich vzdelávacích programov. Hľadali sme informácie dostupné cez internet - skúmali sme vzdelávacie portály, súkromných poskytovateľov, vysokoškolské pracoviská aj špecializovaných poskytovateľov pre verejnú správu ako sú združenia miest a obcí – ZMOS, ÚMS, regionálne združenia miest a obcí, Asociácia prednostov, regionálne vzdelávacie centrá (združené v Asociácii vzdelávania samosprávy), regionálne rozvojové agentúry.

Všimli sme si existenciu (akreditovaných) programov určených pre záujemcov o regionálny rozvoj, ich zameranie a základnú obsahovú charakteristiku, ak bola dostupná.

Vzdelávanie adresované samosprávam sa zväčša sa zaoberá novými alebo aktualizovanými legislatívnymi úprava-

21 https://www.minv.sk/?ros_np_participacia

mi, prípadne mäkkými zručnosťami. Vzdelávací program podobného druhu (obsah, rozsah), ako je predkladaná Regionálna akadémia sme nenašli. Taktiež v rámci ponuky univerzitných pracovísk sme nenašli vzdelávací program v rámci ďalšieho vzdelávania či vzdelávania dospelých.

Pri skúmaní **akreditovaných kurzov** v rámci celoživotného vzdelávania sme v Informačnom systéme ďalšieho vzdelávania (ISDV), ktorý spravuje Ministerstvo školstva, našli len tieto dve témy:

- Riadenie strategického rozvoja vidieka s využitím metódy Leader
- Lokálna ekonomika ako nástroj pre rozvoj regiónov v aktivitách mimo poľnohospodárskej výroby

Zaujímavé je, že ani Národná sústava kvalifikácií, ani Národná sústava povolání neobsahujú termín regionálny špecialista, plánovač a pod.

Treba podotknúť, že formálne vzdelávanie orgánov samosprávy nie je povinné. Avšak podľa Zákona o obecnom zriadení si starosta a poslanci majú prehľbovať vedomosti spojené s výkonom ich funkcie. Aké vedomosti sú spojené s výkonom ich funkcie však nie je stanovené. **Môžeme predpokladať, že základná legislatíva týkajúca sa komunálnej politiky je časťou týchto vedomostí.**

Spoločným menovateľom pre prípravu mnohých politík je povinnosť ich prípravy so zapojením verejnosti, ako je územné plánovanie, príprava PHSR či komunitného plánu sociálnych služieb. **Téma participatívneho plávania je preto ďalšou dôležitou témou spojenou s výkonom funkcie.**

Podľa portálu vysokých škôl www.portalvs.sk sa téme regionálneho rozvoja venujú tieto vysokoškolské pracoviská:

Ekonomická univerzita v Bratislave, Národohospodárska fakulta - Verejná správa a regionálny rozvoj je „ekonomický odbor, v rámci ktorého študenti okrem rozsiahlych ekonomických vedomostí rozvíjajú aj svoju kreativitu a získavajú praktické zručnosti.“ Absolvent uvedeného študijného programu je odborníkom, ktorý má základné poznatky z ekonomických teórií a politík, regionálnej ekonomiky a politiky, teórie riadenia a organizácie verejnej správy a verejného sektora, ústavného a správneho práva, politológie a sociálnych vied, metód analýzy a riadenia hospodárskych a sociálnych procesov. Je schopný samostatne riešiť interdisciplinárne problémy charakteristické pre výkon verejnej správy na všetkých jej úrovniach, analyzovať a vysvetľovať sociálno-ekonomické procesy v kompetencii verejnej správy ako aj identifikovať ťažiskové problémy súvisiace s cieľmi európskej regionálnej politiky vrátane uplatnenia adekvátnych nástrojov jej realizácie.

Vysoká škola manažmentu a verejnej správy, VŠEMVS v Bratislave ponúka študijný odbor **Verejná správa a regionálny rozvoj**, ktorý je na 1. stupni štúdia zameraný na Financovanie verejných projektov, Verejnú obstarávanie alebo Digitalizáciu verejnej správy a v 2. stupni na Verejnú správu v EÚ, Regionálny rozvoj a zvyšovanie

konkurencieschopnosti alebo Manažment rizika vo verejnom sektore.

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja ponúka študijný program **Regionálny rozvoj a politiky EÚ**. Jeho absolventi sú schopní systemizovať a analyzovať aktuálne problémy verejnej správy, majú základné poznatky legislatívneho prostredia verejnej správy, ovládajú metódy a techniky analýz vecných problémov, metód riadenia uplatňovaných vo verejnej správe. Absolventi študijného programu dokážu používať primeranú informačnú databázu, PC, teóriu a praktické analytické nástroje pre spracovanie informácií a prípravu územných plánov a programov sociálno-ekonomického rozvoja ako podporného materiálu pre plánovacie a rozhodovacie procesy na vyššom stupni riadenia. Vedia používať analytické nástroje pre plánovanie štruktúry krajiny, vrátane priestorovej ekonomickej štruktúry, spracovať a odborne zdôvodniť výsledky a navrhnúť parciálne riešenia. Podobný profil majú absolventi študijného programu **Rozvoj vidieka a vidieckeho turizmu**.

Asociácia vzdelávania samosprávy, <https://www.avsvvc.sk/>, združuje Regionálne vzdelávacie centrá (RVC) po celom Slovensku. Ich spoločným záujmom je vzdelávanie zástupcov územných samospráv. RVC sú spravidla vzdelávacími centrami regionálnych združení miest a obcí. RVC ponúkajú praktické školenia v oblasti účtovníctva, zamestnávania, výkazníctva a pod.

Asociácia prednostov úradov miestnej samosprávy v SR, <https://www.apums.sk/> napomáha svojim členom, ale i ostatným prednostom na obecných a mestských úradoch predovšetkým v ich odbornom raste, odbornej príprave na zvládnutie náročných úloh vo verejnej správe v prospech jej kvalitného fungovania pre občanov.

Z histórie čerpania EŠIF pôsobí niekoľko sietí inštitúcií, ktoré boli pôvodne zriadené na projektovú alebo poradenskú činnosť, avšak často poskytujú aj vzdelávacie programy, ako sú RPIC – regionálne poradensko-informačné centrá, BIC – Business and innovation centre, RRA – regionálne rozvojové agentúry. Vzdelávacia činnosť však spravidla nie je pravidelná, závisí od projektových možností.

Najnovšia je **Integrovaná sieť Informačno-poradenských centier (IPC)**, ktorú postupne zriadil **ÚPVII od roku 2016, a ktoré** s výnimkou Bratislavy pokrývajú všetky samosprávne kraje. IPC zabezpečujú bezplatné poradenstvo a pomoc žiadateľom i prijímateľom nenávratného finančného príspevku v oblasti prípravy a predloženia žiadostí o príspevok, implementácie projektu a verejného obstarávania.

Na trhu so vzdelávacími službami funguje i niekoľko súkromných spoločností, ktoré deklarujú zameranie na samosprávu. Avšak ich vzdelávacia ponuka sa tiež orientuje najmä na administratívno- manažérsku problematiku, nie na regionálny rozvoj.²²

²² Neskúmali sme konzultačné organizácie, ktoré ponúkajú služby pri príprave PHSR.

Najbližšie k našej téme má vzdelávací program **Top manažment samosprávy**, ktorý ponúka Bratislava Business School, súčasť EU BA. Je rozvrhnutý do troch modulov: 1. Digitálne zručnosti pre manažment samosprávy (mediálna komunikácia, komunikácia s verejnosťou, verejné vzťahy), 2. Verbálna a neverbálna komunikácia – vystupovanie pred kamerou (Efektívny manažér a práca s verejnosťou), 3. Legislatívne aktuality vo väzbe na novelu Zákona o obecnom zriadení (Odpadové hospodárstvo)

Relevantnú ponuku má Spoločnosť PROCES – Centrum pre rozvoj obcí a regiónov, s.r.o., <http://rozvoj-obce.cz/sluzby/?lang=S>, ktorá je zameraná na prácu v oblasti regionálneho rozvoja, postavenom na princípoch systémového prístupu priestorového plánovania, ktoré integruje plánovacie postupy, pracovné procesy, rozvoj ľudských zdrojov, ako komplexný prístup k riadeniu udalostí v území.

5. Dotazníkový prieskum a riadené rozhovory v teréne

5.1 Príprava a realizácia prieskumu vzdelávacích potrieb

Cieľ prieskumu

Cieľom prieskumu bolo získať od cieľových skupín spätnú väzbu, podľa ktorej sa následne, v prípade potreby, bude upravovať predbežný návrh osnov vzdelávacieho programu Regionálna akadémia.

Cieľová skupina prieskumu

Cieľovou skupinou prieskumu boli pracovníci miestnych a regionálnych samospráv, najmä pracovníci tých útvarov/ odborov/oddelení, ktoré majú v agende miestny a regionálny rozvoj.

Cieľovou skupinou projektu sú aj pracovníci rozvojových agentúr, informačných poradenských centier, miestnych akčných skupín a ďalšie subjekty zapojené do miestneho a regionálneho rozvoja. Dotazníkovým prieskumom sme však v prvom rade oslovili pracovníkov samospráv (najmä samosprávnych krajov a krajských miest), keďže sú to nevyhnutné subjekty v procese tvorby stratégií regionálneho rozvoja, organizácie participatívneho procesu pri ich tvorbe a následne sú tiež zodpovední za realizáciu strategických, resp. rozvojových plánov v svojom území. Na úrovni samosprávnych krajov sa dokonca plánuje v blízkej budúcnosti vznik analyticko-strategických inštitútov²³ s väčším počtom pracovníkov.

Rozsah prieskumu, teda počet oslovených subjektov, tiež reflektoval časové a kapacitné možnosti projektu, takže bol zameraný len na najdôležitejšiu cieľovú skupinu.

Forma prieskumu

Prieskum prebiehal formou dotazníkového prieskumu a tiež formou riadených rozhovorov, ktoré sa opierali o otázky v dotazníku. Kompletne znenie dotazníka, ktorý obsahuje 46 otázok, je v prílohe č. 2 tohto dokumentu.

Dotazník bol vytvorený a rozoslaný v systéme *Survey Monkey*, čo je tzv. otvorený nástroj na realizáciu on-line prieskumov.

Respondenti boli uistení, že výsledky prieskumu sa budú používať iba v agregovanej forme, t.j. že konkrétne odpovede nebudú zverejnené tak, aby bolo možné identifikovať, kto bol respondent a tiež že dáta budú slúžiť výlučne na identifikovanie potrieb verejnej správy v oblasti vzdelávania za účelom regionálneho rozvoja.

Metodika prieskumu

Projekt podporený z Operačného programu Ľudské zdroje nám umožňuje pracovať vo všetkých krajoch, okrem kraja Bratislavského (ten nie je oprávneným územím). Skúmaným územím bolo preto sedem (7) krajov. Oslovili sme v nich nasledujúce subjekty:

- úřady samosprávnych krajov (spolu 7) - dotazník bol vždy smerovaný na riaditeľa/riaditeľku úřadu s požiadavkou ho prípadne preposlať na relevantné oddelenie;
- mestské úřady krajských miest (spolu 7) - dotazník bol vždy smerovaný na prednostu/prednostku mesta s požiadavkou ho prípadne preposlať na relevantné oddelenie;
- mestské úřady v okresných mestách (spolu 6024) - dotazník bol vždy smerovaný na prednostu/prednostku mesta s požiadavkou ho prípadne preposlať na relevantné oddelenie.

Spolu bolo oslovených 74 subjektov, resp. krajských a okresných miest a tiež samosprávnych krajov. Zoznam oslovených subjektov je v prílohe č. 3 tohto dokumentu. Dotazník sme rozoslali uvedeným subjektom prostredníctvom *Survey Monkey*. Tento nástroj nám umožňoval aj priebežné sledovanie aktivity jednotlivých respondentov pri vyplňaní dotazníkov. Pripomienku so žiadosťou o vyplnenie dotazníka sme posielali opakovane, prípadne sme telefonicky urgovali vyplnenie dotazníka cez príslušné sekretariáty.

Naším cieľom bolo získať spätnú väzbu zo všetkých (siedmich) úřadov samosprávnych krajov a zo všetkých (siedmich) mestských úřadov krajských miest v skúmanom území. Taktiež sme mali za cieľ získať z každého kraja odpovede vždy aj z niekoľkých okresných miest.

Všetky úřady samosprávnych krajov a všetky mestské úřady krajských miest sme kontaktovali aj telefonicky s cieľom dohodnúť si stretnutie na vykonanie riadeného rozhovoru.

²³ Vznik inštitútov je aktuálne podporovaný z prostriedkov fondov Európskej Únie (z Operačného programu EVS).

²⁴ Vid' príloha č. 3.

Dotazníkový prieskum a prirodzene aj riadené rozhovory obsahovali informáciu o tom, že prebieha implementácia projektu Regionálna akadémia a že cieľom je zostaviť rovnomerný vzdelávací program na rozvoj osobnostných a odborných kompetencií súčasných a budúcich pracovníkov v miestnom a regionálnom rozvoji na úrovni regiónov a miest Slovenska. Prieskum teda slúžil do určitej miery aj na propagáciu cieľov projektu a na predbežný nábor potenciálnych účastníkov.

Účastníci prieskumu boli informovaní, že projekt umožňuje AINove uzatvárať partnerstvá so samosprávami, ktoré prejavia hlbší záujem o problematiku vzdelávania všeobecne, resp. o vzdelávanie pracovníkov v regionálnom rozvoji. AINova vníma partnerstvá ako veľmi dôležitý činiteľ akéhokoľvek rozvoja, preto ponúkla respondentom možnosť nadviazania formálneho partnerstva.

Obsah prieskumu

Na účely dotazníkového prieskumu sme definovali regionálny rozvoj s využitím definícií Svetovej banky a OECD, ako „spoločné úsilie ľudí, verejných organizácií a súkromných firiem o zaistenie udržateľného ekonomického rozvoja, zamestnanosti a blahobytu ľudí v danom regióne. To sa deje posilňovaním trendov produktivity a posilňovaním tých faktorov, ktoré pomáhajú udržať dlhodobú konkurencieschopnosť regiónu a zvyšovať životnú úroveň“.

Respondenti odpovedali na nasledujúce tri okruhy otázok:

Otázky k regionálnemu rozvoju (sekcia I.):

- ktoré najdôležitejšie témy patria do problematiky regionálneho rozvoja;
- ktoré intervencie investičného charakteru v regionálnom rozvoji boli v posledných 3 rokoch realizované;
- ktoré intervencie neinvestičného charakteru v regionálnom rozvoji boli v posledných 3 rokoch realizované;
- ktoré intervencie je ťažké realizovať, v akých téma je ťažké nájsť vhodné intervencie, prípadne čo bráni ich realizácii;
- či je dostatok analytických podkladov v meste/regióne na účely regionálneho rozvoja; či sa používajú okrem domácich aj medzinárodné štúdie a dáta; či sa spracovávajú interne, alebo aj s využitím externej pomoci; v ktorých oblastiach sú dáta/informácie najpotrebnejšie;
- či mesto/kraj podporuje podnikanie so zameraním na malé a stredné podniky, start-upy, a pod. a akými formami; či prebieha komunikácia s firmami, zisťovanie ich rozvojových zámerov; či existujú nástroje na udržanie firiem v regióne a aké to sú; či je pripravenosť jednať s investormi a čo im vie mesto/kraj ponúknuť;

- či sa mesto/kraj zaujíma o inovačné a kapacity a inovačný potenciál v danom území; aké informácie má o tom k dispozícii, aké by boli potrebné, ale nie sú k dispozícii; či sú realizované aktivity na podporu inovácií a tiež výskumu a vývoja a aké to sú.

Otázky k tvorbe stratégie regionálneho rozvoja (sekcia II.)

- ktoré oddelenia sa zapájajú do prípravy kľúčových strategických dokumentov
- či sa využíva v tomto procese aj externá pomoc a prečo; či prebieha spolupráca s inými samosprávami;
- či je plánovanie a realizácia stratégií v spolupráci s kľúčovými predstaviteľmi súkromného, verejného a neziskového sektora;
- aké problémy vznikajú pri zostavovaní PHSR (plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja) a iných stratégií.

Otázky k tvorbe vzdelávacieho programu (sekcia III.):

- či pracovníci úradu absolvovali vzdelávanie v oblasti regionálneho rozvoja, na čo bolo zamerané;
- či pociťujú potrebu vzdelávania, na čo by malo byť zamerané, aké vedomosti by mal mať pracovník v regionálnom rozvoji;
- aký formát vzdelávania by navrhovali;
- ktoré z daných kompetencií považujú dôležité alebo nedôležité (pozn.: vzdelávací program pripravovaný na AINove plánuje okrem nosných tém zaradiť do vzdelávania aj vybrané kompetencie, ktoré považuje za relevantné pre pracovníkov – digitálna kompetencia, kultúrna kompetencia, iniciatívnosť a podnikavosť, spoločenská a občianska kompetencia).

Kompletné znenie dotazníka, ktorý obsahuje 46 otázok, je v prílohe č. 2 tohto dokumentu.

5.2. Návravnosť dotazníkov a úspešnosť riadených rozhovorov

Samosprávne kraje

Zo siedmich (7) skúmaných krajov (pozn.: Bratislavský kraj nie je oprávneným územím pre projekt) vyplnilo on-line dotazník päť (5) úradov samosprávnych krajov: Trnavský, Nitriansky, Trenčiansky, Banskobystrický a Žilinský. Do uzávierky (21. 06. 2019) nevyplnili dotazník dva (2) kraje a to Prešovský a Košický kraj, ale ich odpovede plánujeme zohľadniť dodatočne (v aktualizovanej verzii tohto dokumentu).

Okrem vyplnenia on-line dotazníka prebehli na spomínaných piatich (5) krajských úradoch aj riadené rozhovory, pričom respondenta/respondentku určil vedúci/vedúca úradu samosprávneho kraja (ktorému/ktorej bol zaslaný aj dotazník). Rozhovory prebehli na týchto piatich (5) úradoch:

- a. na Úrade Trnavského samosprávneho kraja dňa 26. 06. 2019 s vedúcou odboru sprostredkovateľského orgánu IROP;
- b. na Úrade Nitrianskeho kraja dňa 01. 07. 2019 s vedúcim odborom strategických činností a pracovníkmi oddelenia stratégie a programov regionálneho rozvoja a oddelenia územného plánovania a životného prostredia;
- c. na Úrade Trenčianskeho kraja 02. 07. 2019 s vedúcou odborom regionálneho rozvoja;
- d. na Úrade Banskobystrického kraja dňa 17. 06. 2019 s riaditeľkou odboru regionálneho rozvoja a cestovného ruchu;
- e. na Úrade Žilinského kraja 20. 06. 2019 s riaditeľom odboru regionálneho rozvoja.

Krajské mestá

Zo siedmich (7) skúmaných krajských miest vyplnilo dotazník šesť mestských úradov (6): Trnava, Nitra, Trenčín, B. Bystrica, Žilina, Košice. Do uzávierky nevyplnilo dotazník jedno (1) krajské mesto a to Prešov. Odpovede z Prešova však očakávame a získané informácie dodatočne zohľadníme.

Okrem vyplnenia on-line dotazníka prebehli na dole uvedených troch (3) mestských úradoch tiež riadené rozhovory, respondentu/respondentku určil prednosta/prednostka (ktorému/ktorej bol zaslaný aj dotazník). Rozhovory prebehli na týchto úradoch:

- a. na Mestskom úrade Trnava dňa 25. 06. 2019 s prednostkou mestského úradu;
- b. na Mestskom úrade Banskej Bystrici dňa 18. 06. 2019 s vedúcim oddelenia investičnej výstavby a prípravy projektov;
- c. na Mestskom úrade v Žiline 20. 6. 2019 s vedúcim oddelenia strategického rozvoja mesta.

Okresné mestá

V každom zo siedmich (7) skúmaných krajov sme získali vyplnené dotazníky aj z niekoľkých okresných miest. Oslovili sme všetkých šesťdesiat (60) okresných miest v skúmanom území, pričom dotazníky vyplnilo spolu 19 miest, čo je cca tretina.

Zoznam respondentov, teda krajských aj mestských úradov, ktoré sa aktívne zapojili do prieskumu (t.j. vyplnili dotazník, prípadne aj absolvovali riadený rozhovor) je v prílohe č. 4 tohto dokumentu.

5.3. Vyhodnotenie dotazníkového a terénneho prieskumu

5.3.1. Vyhodnotenie odpovedí v I. sekcii dotazníka – Regionálny rozvoj

Prieskum, respektíve dotazník k prieskumu (a tiež k riadeným rozhovorom) sa v sekcii I. – Regionálny rozvoj – sa skladal z niekoľkých tematických častí:

- V prvej časti sme zisťovali, aké témy považujú predstavitelia miest a krajov za témy regionálneho rozvoja. Pýtali sme sa, aká téma regionálneho rozvoja miesta a krajov považujú za najdôležitejšiu, a ďalej na to, aké investičné a neinvestičné intervencie v regionálnom rozvoji realizujú. V tejto časti sme sa tiež pýtali, aké druhy intervencií sa mestám a krajom realizujú ťažko (a prečo), a ďalej v ktorých oblastiach regionálneho rozvoja majú ťažkosti s plánovaním intervencií, napriek tomu, že by boli žiadúce. Zmyslom tejto časti dotazníka bolo zistiť, aké činnosti, ktorými sa subjekty verejnej správy zaoberajú, spadajú podľa ich názoru do oblasti regionálneho rozvoja, a ďalej v akých oblastiach „regionálneho rozvoja“ identifikujú nedostatky, prípadne aké sú to nedostatky.
- V druhej časti sme sa zaoberali dostupnosťou (analytických) informácií v oblasti regionálneho rozvoja na úrovni miest a krajov, s cieľom zistiť, či a aké informácie majú úrady verejnej správy k dispozícii na rozhodovanie v regionálnom rozvoji a ako ich získavajú.
- V tretej časti sme uviedli niekoľko tém z oblasti regionálneho rozvoja, ktoré sú v súčasnosti považované za najdôležitejšie, a to tak z hľadiska európskej regionálnej politiky, ako aj v akademickej sfére a medzi odborníkmi na regionálny rozvoj. Sú to: podpora podnikania, inovácie, výskum a vývoj (ktoré patria aj medzi štyri hlavné priority EFRR). V prípade týchto tém sme sa pýtali, či sa nimi mestá a kraje zaoberajú a pokiaľ áno, tak akým spôsobom, akými intervenciami sa v týchto oblastiach snažia regionálny rozvoj ovplyvniť.

Témy regionálneho rozvoja, ktoré považujú mestá a kraje za najdôležitejšie

Mestá a kraje sa v oblasti regionálneho rozvoja zameriavajú v najväčšej miere na také témy, ktoré súvisia so správou ich majetku, alebo so zákonom danými poslaniami a kompetenciami.

- Z hľadiska regionálneho rozvoja najdôležitejšími témami sú tie témy, ktoré súvisia so zamestnanosťou a vzdelávaním, a to najmä na úrovni základných a stredných škôl. Medzi odpoveďami sa niekoľkokrát objavila téma duálneho vzdelávania, zlepšovanie podmienok na ZŠ, či vzdelanostná ekonomika. So súčasnou fázou hospodárskeho rastu súvisí tiež jedna odpoveď v oblasti zamestnanosti: získavanie pracovnej sily na existujúce pracovné miesta v situácii, keď je na trhu pracovných síl nedostatok.
- Takmer rovnaký význam pro regionálny rozvoj, ako zamestnanosť a vzdelávanie, má z pohľadu opýtaných tiež cestovný ruch. Jeho početnosť medzi uvádzanými témami je takmer rovnaká ako pri predošlých témach. Napriek tomu môžeme považovať význam cestovného ruchu pre opýtaných

za o niečo menší, keďže v niektorých prípadoch opýtaní radia do cestovného ruchu tiež témy súvisiace s pamiatkami a ich obnovou (bez ekonomických súvislostí s cestovným ruchom). Téma cestovného ruchu je chápaná rôznorodo, patrí do nej ako agroturistika, tak všeobecnejšie a širšie témy cestovného ruchu.

- Za vôbec najdôležitejšiu tému považujú respondenti budovanie, alebo zlepšovanie
- infraštruktúry, a z toho najviac infraštruktúry dopravnej. Akokoľvek je infraštruktúra pre rozvoj regiónov či území všeobecne dôležitou podmienkou, sama o sebe vytvára pre rozvoj iba predpoklady, sama o sebe, bez splnenia ďalších podmienok, k regionálnemu rozvoju nevedie.
- Často uvádzané budovanie cyklotrás a cyklochodníkov je „hraničnou“ témou, ktorá v niektorých prípadoch súvisí s cestovným ruchom, a v iných zase skôr s dopravnou infraštruktúrou. Rovnako ako v prípade dopravnej infraštruktúry ide o vytváranie podmienok pre určité formy rozvoja (cestovného ruchu), ktoré však samy o sebe k rozvoju nevedú.
- Medzi témy regionálneho rozvoja boli zaradené tiež rôzne široko chápané témy životné prostredia, a to skôr v zmysle kultivácie krajiny a odolnosti voči zmenám súvisiacimi so zmenou klímy, než podľa jednotlivých zložiek životného prostredia (voda, pôda, vzduch ...).
- Podnikanie, investície, výskum, vývoj a inovácie, čo sú aktuálne najdôležitejšie témy regionálneho rozvoja v európskom kontexte, sú považované respondentami za najdôležitejšie témy iba veľmi vzácné, keďže predstavujú len približne 10% odpovedí.

Približne tretina odpovedí na otázku „najdôležitejšie témy regionálneho rozvoja“ uvádza také témy, ktoré je možné považovať za témy regionálneho rozvoja len v prípade veľmi širokého chápania tohto pojmu, prípadne odpovede/ témy, ktoré súvisia s regionálnym rozvojom iba sprostredkovane. To sú napríklad odpovede, ktoré uvádzajú ako najdôležitejšiu tému dostupnosť zdravotných služieb, elektronizáciu samospráv, bytovú politiku, a podobne.

Investičné intervencie miest a krajov

Odpoveď na nasledujúcu otázku „aké investičné intervencie realizujete v regionálnom rozvoji“ v súvislosti s odpoveďou na predchádzajúcu otázku ukazuje, že mestá a kraje považujú za najdôležitejšie témy regionálneho rozvoja (viď. predchádzajúce odpovede) také, v ktorých už realizujú intervencie/projekty, a to predovšetkým investičné.

- Najpočetnejšie investície v regionálnom rozvoji smerujú do dopravnej infraštruktúry (najmä do komunikácií rôzneho druhu), prípadne do dopravy v širšom zmysle (napr. parkovací systém, nákup/obnova vozidiel MHD). Dve tretiny respondentov

uvádzajú, že medzi najdôležitejšie investičné aktivity v regionálnom rozvoji patrí dopravná infraštruktúra alebo dopravné prostriedky. V niekoľkých prípadoch sú z troch najdôležitejších investičných intervencií uvedené až dve z dopravnej oblasti.

Ďalšou charakteristikou týchto odpovedí je to, že ide často o dielčie, lokálne, jednotlivé intervencie/ investície (napr. parkovanie na niektorom sídlisku, kruhové objazdy), ktoré síce majú nepochybný a významný lokálny dopad, avšak iba v menšine prípadov ide o investíciu sa širším pravdepodobným dopadom na regionálny rozvoj. Takéto zameranie je však pochopiteľné, keďže o investíciách do dopravnej infraštruktúry a dopravy sa rozhoduje spravidla skôr na základe potrieb infraštruktúry samotnej (jej zanedbanosti, bezpečnosti), a hľadiská a potreby regionálneho rozvoja bývajú druhoradé.

- Približne šestina odpovedí uvádza ako najdôležitejšie investície do regionálneho rozvoja tie, ktoré sú v oblasti školstva/vzdelávania, pričom ale iba niekoľko je zameraných na stredné školy, väčšina sa týka obnovy, modernizácie, zateplenia alebo rozšírenia kapacít základných a materských škôl. Zdá sa, že prevažujú investície skôr do budov ako do vybavenia vzdelávacích priestorov. Významnejšou investíciou s priamym potenciálom posilnenia rozvoja regiónu je intervencia na podporu duálneho vzdelávania, tá je však uvádzaná len ojedinele.
- Medzi početnejšie investície v regionálnom rozvoji patria ešte cyklotrasy, a do oblasti cyklistiky taktiež spadajú pár projektov na „bike-sharing“.
- Opäť môžeme konštatovať, že investície v oblastiach, ktoré sú z hľadiska regionálneho rozvoja považované v súčasnej európskej regionálnej politike za najvýznamnejšie, sú medzi opýtanými úradmi realizované výnimočne. Za pozornosť stojí intervencia na podporu výskumného agrobiotechnologického centra, ako aj pomoc pri realizácii významnej medzinárodnej investície tým istým úradom.

Znovu, tak ako aj v predchádzajúcom prípade, približne tretina investícií na podporu regionálneho rozvoja smeruje do takých oblastí, ktoré rozvoj regiónu posilňujú alebo podporujú len sprostredkovane. Ide o investície do sociálnych služieb, športovej voľnočasovej infraštruktúry, či do obnovy kultúrneho dedičstva, osvetlenia alebo nemocníc.

Neinvestičné intervencie miest a krajov

Neinvestičné intervencie v oblasti regionálneho rozvoja sa z najväčšej časti zaoberajú témami, ktoré regionálny rozvoj podporujú sprostredkovane, alebo nepriamo. Použitie priamych nástrojov podpory regionálneho rozvoje v oblastiach, ktoré sú chápané ako aktuálne na európskej úrovni, je výnimočné.

Iba jeden respondent uviedol medzi najdôležitejšími intervenciami prípravu transformácie priemyslu v regióne; jedna odpoveď uvádzala ako najdôležitejšiu intervenciu podporu duálneho vzdelávania, čo sú dve témy priamo súvisiace s rozvojom regiónu a majúce na tento rozvoj priame dopady.

Najpočetnejšie uvádzané neinvestičné intervencie v oblasti regionálneho rozvoja sú zamerané na cestovný ruch, približne jedna šestina odpovedí uvádza túto oblasť medzi najdôležitejšími.

Medzi intervencie s potenciálom priameho dopadu na rozvoj regiónu patria tiež projekty zamerané na Smart-City tematiku, ktoré sa realizovali v opýtaných mestách/krajoch dvakrát.

Do neinvestičných intervencií počítajú respondenti tiež prípravu štúdií, programov či plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja alebo sektorové strategické rozvojové dokumenty, prípadne tiež územné plánovanie. Z hľadiska regionálneho rozvoja sa jedná skôr o prípravu intervencií ako o intervencie ako také. Je však treba zdôrazniť, že tieto neinvestičné aktivity nie sú ojedinelé.

Pod intervencie s potenciálom dopadu na rozvoj regiónu spadá tiež zriadenie špeciálnych organizácií či útvarov, ktorých poslaním je regionálny rozvoj podporovať. Aj keď dopady v tomto prípade závisia od mnohých okolností, samotné zriadenie špecializovanej inštitúcie môže byť (ale nemusí) dôležitým krokom pri realizácii ďalších cieľných intervencií.

Ostatné odpovede, uvádzajúce „neinvestičné intervencie v regionálnom rozvoji“ majú potenciál dopadu na regionálny rozvoj významne menší a zahrňujú napr.: vzdelávanie seniorov či zamestnancov úradu, projekty na podporu športu, sociálne služby vrátane terénnych a komunitné plánovanie, skrášľovanie verejných priestranstiev, aktivity v oblasti bezpečnosti a krízového riadenia, dobrovoľníctvo, a pod.

Nástroje regionálneho rozvoja a intervencie, ktoré sa ťažko realizujú

Odpovede na otázku ohľadom ťažko uskutočniteľných intervencií alebo nástrojov regionálneho rozvoja spadajú do dvoch širokých kategórií. Prvá kategória zahŕňa ťažkosti alebo problémy formálneho charakteru, bez ohľadu na tému či oblasť regionálneho rozvoja, ktorú chce nástroj či intervencia podporiť alebo riešiť. Ide najmä o rôzne formy administratívnych, formálno-technických či byrokratických požiadaviek a pravidiel, ktoré komplikujú prípravu a realizáciu projektov, ale tiež ťažkosti spojené s účasťou viacerých partnerov v projektoch (spolupráca, koordinácia, a pod.). Druhá kategória odpovedí zahŕňa ťažkosti či problémy vo vecných oblastiach regionálneho rozvoja ako sú napr. v doprave či podpore podnikania.

- Z vecných tém je za najťažšiu považovaná podpora podnikania, inovácií, výskumu a vývoja, avšak aj početnosť tejto odpovede je malá, pod 10%

odpovedí. Je to tak zrejme preto, že v tejto oblasti podpory regionálneho rozvoja sa mestá a kraje angažujú v menšej miere, nemajú tu priame kompetencie.

- Z ďalších tematických oblastí, ktoré majú priamu súvislosť s rozvojom regiónov, označujú respondenti ako problémovú tiež oblasť tvorby pracovných miest a intervencie na získanie investora, avšak tieto témy sú menované ojedinele.
- Podobne malú početnosť mali tiež odpovede, uvádzajúce ďalšie vecné/tematické oblasti regionálneho rozvoja, v ktorých sú dopady intervencií spravidla sprostredkované či nepriame ako je sociálna oblasť, zdravotnícke služby či doprava.
- Medzi vôbec najpočetnejšie problémové intervencie sa zaradili tie, ktoré vyžadujú širšiu spoluprácu rôznych partnerov, komunikáciu pri spoločnom plánovaní, spolupodieľaní sa viacerých partnerov na realizácii, a pod. Problémy tohoto druhu, aj keď veľmi rôznorodé, uviedla šestina respondentov. Mohli by sme sem snáď zaradiť aj tie intervencie, ktoré vyžadujú spoluprácu s verejnosťou, resp. vo všeobecnej rovine nástroje a intervencie, ktoré stoja na nových prístupoch, presadzujú nové myšlienky, a pod., a ktoré sú všeobecne horšie prijímané ako verejnosťou, tak partnermi či dotknutými skupinami.
- Najpočetnejšie problémy pri uskutočňovaní intervencií na podporu regionálneho rozvoja sú spojené s administráciou a vôbec formálnymi pravidlami, ktoré sa netýkajú len regionálneho rozvoja, ale intervencií verejnej správy všeobecne, v akejkoľvek oblasti. Patria sem odpovede, uvádzajúce, že najväčšie ťažkosti spôsobujú intervencie, v ktorých je potrebné verejné zadávanie zákaziek (5 odpovedí), kde je treba riešiť majetkovoprávne vzťahy (4 odpovede), a ďalej celá škála dôležitých problémov spojených s projektovou prípravou a s realizáciou projektov, často z EŠIF: napr. nedostatok odborníkov na spracovanie projektovej dokumentácie, alebo celkovo ťažkosti so spracovaním projektovej dokumentácie, administratívne nároky prípravy a realizácie projektov, ťažkosti pri vykonávaní zmien v priebehu realizácie, a pod.

Z prieskumu vyplynulo, že najväčšie problémy pri realizácii intervencií na podporu regionálneho rozvoja vidia opýtaní v procedúrach a postupoch prípravy a realizácie intervencií, a nie v ich vecnom obsahu.

V súvislosti s tým, ktoré druhy intervencií uvádzajú respondenti ako najdôležitejšie pre podporu regionálneho rozvoja v predchádzajúcich otázkach, sa zdá, že regionálny rozvoj je mnohými aktérmi verejnej správy chápaný relatívne úzko v súvislosti s priamo danými kompetenciami, zákonom danými administratívno-správnymi zodpovednosťami a majetkom, ktorý verejná správa spravuje, a len v menšej miere je chápaný ako všeobecnejšia zodpovednosť za rozvoj územia, na ktorom je správa vykonávaná.

Zrejme aj z tohoto dôvodu je najväčšie množstvo uvádzaných ťažkostí z oblasti procedurálnych a administratívnych záležitostí.

Dôležité témy regionálneho rozvoja, v ktorých však panujú pochybnosti o použití intervencií

Približne dve tretiny opýtaných odpovedali, že nemajú témy regionálneho rozvoja, v ktorých by považovali intervencie za potrebné a súčasne nevedia alebo nemajú istotu, aké intervencie použiť. Zvyšná tretina opýtaných, ktorí na otázku odpovedali kladne, uvádza nasledujúce odpovede.

- Získanie veľkých investícií s cieľom rozšíriť či transformovať ekonomickú základňu kraja označil jeden respondent za dôležité, a ďalší uviedol komunikáciu s veľkými zamestnávateľmi.
- Jedna odpoveď sa týkala cirkulárnej ekonomiky, a to problému s nedostatkom odborníkov na danú tematiku, ktorí by mohli plánovať intervencie, pripravovať ich a realizovať.
- Niekoľko odpovedí sa týkalo cestovného ruchu, ktorý je všeobecne respondentami považovaný za vcelku významnú oblasť regionálneho rozvoja. Jeden respondent uviedol, že ich problémom je nezadefinovanie tém v rozvoji cestovného ruchu a dvaja respondenti uviedli cestovný ruch bez bližšieho upresnenia uvažovaných intervencií.
- Tri odpovede uvádzali sociálnu oblasť a oblasť inklúzie (vrátane marginalizovaných rómskych komunit), ktoré sú dôležitými témami, avšak ich riešenie s rozvojom územia súvisí len sprostredkovaním.
- Za dôležité odpovede, aj keď aj v tomto prípade nie príliš početné, je možné považovať názory, že pre niektoré druhy intervencií nemá príslušný úrad verejnej správy kompetencie, nie je na to oprávnený, alebo pre nich nemá nástroje. S tým súvisia aj názory prichádzajúce na úrad z vonkajšieho prostredia, podľa ktorých sa má úrad sústrediť na priame kompetencie a vydávať prostriedky v tejto oblasti a nemal by sa púšťať do aktivít v oblastiach, v ktorých to od neho nevyžaduje zákon, resp. kde zákon umožňuje či uvádza len všeobecnú zodpovednosť (napr. za sociálno-ekonomický rozvoj územia).

Odpovede v tejto časti potvrdzujú záver, že úrady verejnej správy sa v podpore regionálneho rozvoja sústreďujú na také činnosti a na také témy, ktorá súvisia bezprostredne s ich úzko chápanými kompetenciami a úlohami.

Analytické podklady a informácie k témam regionálneho rozvoja

- Analytické podklady, dáta a informácie k témam regionálneho rozvoja má k dispozícii v nejakej podobe väčšina opýtaných a prevažne ich spraco-

vávajú sami, svojimi vlastnými silami. Len v menšej miere (cca tretina prípadov) si nechávajú opýtané úrady analytické podklady spracovávať externe. To znamená, že na úradoch zrejme existuje analytická kapacita využívaná na plánovanie regionálneho rozvoja.

- Väčšina opýtaných využíva k analýzám tak národné, ako aj medzinárodné dáta, informácie, prípadne štúdie a ďalšie podklady, z čoho je možné usudzovať, že postavenie Slovenska, resp. jeho jednotlivých území v medzinárodnom kontexte je chápané ako súčasť tematiky regionálneho rozvoja.
- Všetci opýtaní, až na dve výnimky, uviedli, že potrebujú dáta, informácie a analytické podklady pro rozhodovanie v oblasti regionálneho rozvoje, pričom tí, ktorí uviedli, že ich nepotrebujú, v predchádzajúcich otázkach uviedli, že ich majú k dispozícii a ich odpoveď je treba chápať v tomto kontexte. Potrebné informácie, ktoré mestám chýbajú alebo ich nemajú v dostatočnom rozsahu, spadajú do veľkého množstva rôznych tém, v niektorých prípadoch len okrajovo súvisiacich s regionálnym rozvojom (napr. verejné osvetlenie). O niečo početnejšie uvádzanou odpoveďou sú dáta a informácie týkajúce sa ekonomiky kraja/mesta, podnikania či trhu práce. Opýtaní tiež uvádzali, že potrebujú informácie o možnostiach podpory rôznych typov projektov, o možnostiach získania dotácií, a pod.

Podpora podnikania, komunikácia s firmami a podpora rozvoja súkromného sektora

Táto tematická oblasť regionálneho rozvoja patrí z európskeho pohľadu medzi najvýznamnejšie. Preto jej bolo v prieskume venovaných niekoľko otázok s rôznym zameraním.

- O niečo menej ako polovica opýtaných sa podporou podnikania malých a stredných firiem alebo start-upov nezaobrá vôbec, zo zvyšných opýtaných úradov ich niekoľko nejaké intervencie aktívne pripravuje.
- Formy podpory podnikania sú pomerne rôznorodé, často sa jedná o nepriamu podporu formou poskytovania informácií (napr. o možnostiach financovania projektov z EŠIF, alebo tvorbou strategických rozvojových dokumentov mesta/kraja a ich zverejnením, prípadne vytváraním komunikačných platforiem), niekoľko opýtaných uviedlo tiež poskytovanie pozemkov a plôch či znižovanie poplatkov miestnym firmám. Niekoľko respondentov uskutočňuje konkrétne programy na podporu podnikania, napr. podporou start-upov na stredných školách, z ktorých niektoré ich projekty sú podporené vo fáze realizácie, alebo podporou kreatívneho priemyslu, alebo sprostredkovaním spolupráce medzi firmami a výskumnými organi-

záciami/univerzitami a poradenstvom pre zahájenie podnikania.

- Približne dve tretiny opýtaných komunikuje s firmami a túto komunikáciu je možné rozdeliť do dvoch okruhov (i) komunikácia o potrebách firiem, najčastejšie o ich ďalších rozvojových zámeroch a možnostiach, napr. priestorových potrebách alebo o potrebách pracovnej sily, a (ii) komunikácia formálno-správna, napr. evidencia firiem, komunikácia pri stavebných konaniach, apod.
- Iba 6 opýtaných uviedlo, že majú nástroje či programy na podporu firiem a ich rozvoja, ostatní, napriek tomu, že uvádzajú, že sa podporou podnikania rôznymi formami zaoberajú, tak formálne programy, nástroje či politiky na túto podporu nemá (respektíve neuvádza). Je to však potrebné chápať s určitou rezervou, keďže prinajmenšom PHSR často obsahujú návrhy opatrení na podporu rozvoje firiem. Na druhej strane odpovede naznačujú, že tieto opatrenia sú realizované pravdepodobne nesystematicky. Z úradov, ktoré programy na podporu rozvoja firiem neuvádzajú, približne tretina aktívne uvažuje o príprave, alebo už pripravuje nejaké aktivity v tomto smere a ďalšia približne polovica má určité zámery, avšak neprístupuje k ich rozvíjaniu príliš aktívne.

Jednanie s investormi a príprava ponúk pre investorov

- Na rozdiel od podpory podnikania a rozvoja miestnych firiem uvádza väčšina opýtaných, že sú pripravení jednať s investormi prichádzajúcimi do mesta/kraja a väčšina z opýtaných má pro nich aj nejaké ponuky alebo možnosti, ktoré im usídlenie či rozvoj v meste či kraji uľahčí.
- Úrady investorom ponúkajú „ústretový prístup“, informácie a poradenstvo o podmienkach podnikania v danom mieste. Úrady najčastejšie ponúkajú informácie o pozemkoch, nehnuteľnostiach, alebo priestoroch, alebo tieto priamo ponúkajú. V niektorých prípadoch úrady podávajú aj informácie o pracovnej sile.
- Približne pätina opýtaných uvádza, že aktívne pracuje na rozvíjaní či vytváraní lepšieho prístupu k investorom a pripravuje sa na nich, alebo má v úmysle sa na nich pripravovať, ďalšia približne pätina o príprave na investorov uvažuje, ale zatiaľ nijako výrazne nepokročili.

Z odpovedí vyplýva, že investície a jednanie s investormi je chápané ako dôležitá súčasť regionálneho rozvoja a úrady sú, aspoň vo všeobecnej rovine, pripravené s investormi jednať. Na druhej strane sa zdá, že prístup úradov je skôr reaktívny, v tom zmysle, že pokiaľ sa investori objavia, tak úrad je pripravený im pomáhať investíciu realizovať, ale nezdá sa, žeby vo väčšej miere existovali ucelené a systematické sady nástrojov, ktoré majú úrady pripravené a k dispozícii, aj keď v niektorých prípadoch to zrejme tak je.

Inovácie, výskum a vývoj a úloha miest a krajov

- Väčšina respondentov uviedla, že sa zaujíma o inovačný potenciál či inovačné kapacity vo svojich krajoch či na svojich územiach. Na druhú stranu, pri otázke o tom aké informácie sú pre nich v tomto smere zaujímavé sa ukázalo, že opýtaní často uvádzajú všeobecné informácie napr. z národných štatistík, informácie o dotačných výzvach či možnostiach financovania inovácií, v niektorých prípadoch sú spomínané aj tzv. smart riešenia, snád' aj v súvislosti so „smart cities“. V niekoľkých prípadoch sa uvádza, že dôležitými informáciami v kontexte inovačného potenciálu sú informácie z oblasti cestovného ruchu, čo je dosť prekvapivé, súvisí to však zrejme so značným turistickým potenciálom niektorých území a existujúcimi premenami na trhu cestovného ruchu. V odpovediach sa však vyskytujú tiež informácie o spracovaných inovačných stratégiách, ktoré sú zrejme založené na relevantných dátach o inovačnom potenciály, prípadne opýtaní uvádzajú špecifické informačné zdroje, napr. univerzitu či spoluprácu a komunikáciu s podnikmi.
- Na otázku, aké informácie by mestá či kraje potrebovali v oblasti inovácií, ale nemajú ich v súčasnosti dostupné, odpovedalo iba niekoľko opýtaných. Informačné potreby sú ešte k tomu značne rôznorodé, určitým dielčím spoločným menovateľom by snád' mohla byť potreba dozvedieť sa viac o prípadových štúdiách či o nástrojoch, skúsenostiach z iných krajov/miest; ďalšou témou je získanie podrobnejších informácií o chystaných či uskutočňovaných inovačných aktivitách podnikov na vlastnom území. Početnosť odpovedí je však veľmi malá a získané odpovede skôr naznačujú širšie tematické oblasti záujmu, než špecifické okruhy informácií.
- O niečo viac ako tretina opýtaných odpovedala, že uskutočňuje aktivity, alebo má nástroje, programy či politiky na podporu a rozvíjania inovácií. Z tých, ktorí odpovedali kladne, realizuje polovica aktivity na podporu inovácií, viac ako polovica aktivity na podporu spolupráce medzi podnikovým a výskumným sektorom a polovica aktivity podporujúce výskum, buď vo firmách, alebo vo verejných výskumných inštitúciách. Niektoré úrady sú aktívne vo viac ako jednej oblasti podpory VaV alebo inovácií. Z odpovedí na otázku aké aktivity v oblasti podpory VaV alebo inovácií úrady realizujú, iba traja opýtaní aktivity špecifikovali, napr. inovačné stretnutia a workshopy, inovačné súťaže, podpora klastrov alebo sieťovanie firiem, prevádzka inkubátora, prípadne tiež kvalitatívne analýzy potrieb firiem a sprostredkovanie informácií o zameraní a činnosti výskumných organizácií v kraji.
- Na otázku prípravy aktivít, nástrojov, programov a politik na podporu inovácií a VaV odpovedali jednak respondenti, ktorí také aktivity doposiaľ

nerealizujú, tak aj tí, ktorých úrady sú už v danej oblasti aktívne. Z kladných odpovedí iba sedem uvádza, že príprava je v aktívnej fáze a pracuje sa na nej, zatiaľ čo jedenásť respondentov uvádza, že príprava príliš nepokročila, napriek tomu, že zámerly existujú. To potvrdzuje vyššie uvedené zistenie, že témy výskumu, vývoje a inovácií sú chápané krajinami a mestami, resp. ich predstaviteľmi ako dôležité, avšak skutočne systematické, cielené a rozvinutejšie činnosti v tejto oblasti uskutočňuje iba menšina z nich, ostatní ich buď pripravujú, alebo o príprave uvažujú a len veľmi málo z opýtaných necháva túto oblasť regionálneho rozvoja mimo svoju pozornosť.

5.3.2. Vyhodnotenie odpovedí v II. sekcii – Strategické plánovanie

Odbory, oddelenia zapojené do prípravy strategických dokumentov

Na otázku, ktoré oddelenia na krajoch/mestách sa zapájajú do prípravy kľúčových strategických dokumentov uviedli zhruba dve tretiny opýtaných, že je to primárne odbor/oddelenie (výnimočne referát), ktoré je priamo určené na túto činnosť, čo je zrejme aj zo samotného názvu (oddelenie/odbor regionálneho rozvoja, strategického rozvoja, rozvoja mesta, stratégie, strategického rozvojového manažmentu a podobne).

Zhruba tretina opýtaných (pričom všetky boli mestá) uviedla odbory/oddelenia, (a) z názvu ktorých vyplýva, že mali/majú primárne iné úlohy a strategické plánovanie rozvoja mesta im pravdepodobne bolo pridelené dodatočne, ako napríklad: odbor komunikácie, marketingu a kultúry; odbor výstavby, územného plánovania, životného prostredia a pozemných komunikácií; oddelenie investičnej výstavby; útvar územného plánovania; odbor starostlivosti o životné prostredie; odbor výstavby a životného prostredia a podobne; alebo (b) z názvu ktorých vyplýva, strategické plánovanie rozvoja mesta je vnímané v kontexte realizácie projektov (o.i. aj financovaných z fondov Európskej Únie, ako napríklad: úsek eurofondov; projektové oddelenie; útvar projektového manažmentu a podobne).

Využitie externej pomoci v procese strategického plánovania rozvoja mesta/kraja

Na otázku, čo mesto/kraj využíva v procese plánovania rozvoja aj externú pomoc, odpovedala drvivá väčšina opýtaných kladne. Ako dôvody uviedli (približne v rovnakom percentuálnom zastúpení) tieto tri dôvody: (a) nedostatočné odborné kapacity na úrade, (b) nedostatok času na prípravu, (c) zložitosť procesu. Jeden respondent (mesto) uviedol, že dôvodom na zapojenie externistov bolo získať „oponentúru“, respektíve iný pohľad na danú problematiku.

Na otázku, kto poskytoval externú odbornú pomoc opýtaní uviedli (približne v rovnakom percentuálnom zastúpení), že sú to: (a) agentúry (RRA, MAS, iné); (b) univerzitné pracoviská; (c) súkromné firmy; (d) experti. Jeden respondent uviedol, že externá pomoc bola vo forme doškoľovacích aktivít pre zamestnancov úradu.

Spolupráca pri strategickom plánovaní a participatívne procesy

Drvivá väčšina opýtaných uviedla, že pri plánovaní regionálneho rozvoja spolupracuje aj s kolegami/kolegyňami z iných samospráv (napríklad za účelom zdieľania skúseností).

Čo sa týka spolupráce s externým prostredím, respektíve s kľúčovými predstaviteľmi súkromného, verejného a neziskového sektora, tak drvivá väčšina opýtaných odpovedala, že pri plánovaní a realizácii stratégií spolupráca prebieha. Takže podľa dotazníkového môžeme konštatovať, že strategické plánovanie rozvoja miest a regiónov prebieha ako participatívne procesy.

Na druhej strane z riadených rozhovorov na úradoch vyplynulo (a spomínané je to aj v poznámkach k dotazníku), že zapojenie podnikateľov je niekedy problematické a to v tom zmysle, že podnikatelia nie vždy reagujú na pozvanie zo strany úradu na účasť v plánovaní rozvoja mesta, alebo regiónu. Dôvodom môže byť nesprávne vyhodnotenie dôležitosti takéhoto procesu aj pre rozvoj ich podnikateľských zámerov – túto hypotézu by však bolo potrebné overiť prieskumom na strane podnikateľskej obce. Každopádne je žiadúce, aby mestá/kraje, ktoré majú takúto skúsenosť opätovne kontaktovali zástupcov podnikateľského sektora (najmä najväčších zamestnávateľov v území) a snažili sa o ich zapojenie do tvorby stratégií. Najmä v kľúčových oblastiach rozvoja, ako je podpora podnikania, inovácie, výskum a vývoj je spolupráca so súkromnou sférou nevyhnutná.

Na otázku aké problémy vznikajú pri zostavovaní plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja a iných stratégií, najviac respondentov uviedlo, že sú to problémy časové. Tento technický problém nie je prekvapivý, vzhľadom na to, že plány/stratégie vznikajú so zapojením predstaviteľov súkromného, verejného aj tretieho sektora. Plánovania by sa mali zúčastňovať desiatky partnerov z externého prostredia a zo samotného úradu sa práce zvyčajne zúčastňujú pracovníci z rôznych oddelení. Vo výsledku je to teda môže byť skupina zhruba od tridsať do päťdesiat ľudí, čo je počet náročný na časovú koordináciu.

V poznámkach k vyššie uvedenej otázke jeden respondent uvádza ako problém fakt, že nebol zosúladený plán rozvoja mesta s plánom rozvoja kraja (plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja) a to napriek tomu, že táto požiadavka je daná zákonom. Ďalší respondent uviedol, že relevantní pracovníci mesta sú vyťažení náročnosťou čerpania fondov Európskej únie a v tomto kontexte slúži rozvojový

plán do veľkej miery iba formálne ako jedna z podmienok čerpania daných fondov.

5.3.3. Vyhodnotenie odpovedí v sekcii III. – Vzdelávanie v regionálnom rozvoji

Na otázku či niekto z pracovníkov úradu absolvoval školenie v oblasti regionálneho rozvoja bolo zhruba tridsaťpäť percent kladných a šesťdesiatpäť percent záporných odpovedí.

Čo sa týka obsahu absolvovaných školení, respondenti uviedli tieto témy: vzdelávanie spojené s novou legislatívou, verejná správa, manažment zmeny, lákanie investícií, rozvoj miest, strategické plánovanie, participatívne plánovanie, metodika prípravy strategických dokumentov, regionálny rozvoj, ekonomický rozvoj, príprava projektov. Niektorí opýtaní však zdôraznili, že školenia prebehli dávnejšie, niektoré boli financované ešte z predstupových fondov (napr. školenia o verejnej správe). (SPP projekt - predstupové fondy - školenie verejnej správy).

Na otázku o potrebe vzdelávania pracovníkov, ktorí sa podieľajú na tvorbe strategických dokumentov pre regionálny rozvoj, odpovedala drvivá väčšina opýtaných kladne (v rámci toho jeden úrad uviedol, že nemá odborníkov na regionálny rozvoj a že pracovníci relevantného odboru sa venujú primárne realizácii projektov z EŠIF a INTERREG; ďalší úrad zase uviedol potrebu školení z dôvodu rozširovania počtu pracovníkov). Iba jedná odpoveď bola negatívna, avšak tento respondent súčasne v predchádzajúcej sekcii dotazníka uviedol nedostatok odborných kapacít na úrade, takže dôvod tejto odpovede zostáva nejasný a budeme tento úrad opätovne kontaktovať.

Na otázku aké vedomosti/zručnosti by mal mať pracovník v regionálnom rozvoji uviedli respondenti najčastejšie tieto témy/oblasti: (a) vedomosti z ekonomickej oblasti, vedomosti o relevantnej legislatíve, vedomosti o princípoch a nástrojoch regionálneho rozvoja, o aktuálnych trendoch; (b) analytické schopnosti (o.i. aj schopnosť interpretovať dáta); (c) strategické plánovanie rozvoja, resp. tvorba strategických, plánovacích dokumentov; (d) projektový manažment; príprava a riadenie projektov (vrátane prehľadu o finančných možnostiach na čerpanie externých zdrojov); poznatky z prípravy nového programového obdobia; (e) mäkké zručnosti – digitálne a komunikačné; dynamickosť iniciatívnosť; (f) znalosť daného územia (jej hospodárskeho a ekonomického stavu), vzťahov, procesov, kľúčových aktérov.

Všeobecne sa od daných pracovníkov očakáva dynamickosť, iniciatívnosť a „otvorená“ myseľ. Vedomosti a zručnosti potrebné pre tzv. regionalistov boli označené ako „komplexné a interdisiplinárne“.

Poslednou otázkou v dotazníku bola otázka do akej miery sú vybrané kompetencie dôležité pre pracovníka v regionálnom rozvoji. Respondenti ich mali označiť na škále od kľúčovej po nedôležitú. Respondenti určili kompetenciám toto poradie (podľa dôležitosti): (1) iniciatívnosť

a podnikavosť; (2) digitálna kompetencia, (3) spoločenská a občianska kompetencia; (4) kultúrna kompetencia. Všetky však boli vo väčšine odpovedí označené ako kľúčové, významné, alebo dôležité.

6. Závery

Na účely tvorby vzdelávacieho programu a na účely dotazníkového prieskumu sme sa opreli o definície Svetovej banky a OECD, ktoré hovoria, že ide o „*spoločné úsilie ľudí, verejných organizácií a súkromných firiem o zaisťovanie udržateľného ekonomického rozvoja, zamestnanosti a blahobytu ľudí v danom regióne*“. To sa deje posilňovaním trendov produktivity a posilňovaním tých faktorov, ktoré pomáhajú udržať dlhodobú konkurencieschopnosť regiónu a zvyšovať životnú úroveň“. Kľúčové prvky pre regionálny rozvoj je možné vidieť aj v nastavení štyroch prioritných tematických cieľov Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), ktoré sa zameriavajú o.i. na posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií; a zvyšovanie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov.

Z prieskumu vyplynulo, že mestá a kraje sa v oblasti regionálneho rozvoja v najväčšej miere zameriavajú na také témy, ktoré súvisia so správou ich majetku a so zákonom danými poslaniami a kompetenciami. Na témy ako sú podnikanie, investície, výskum, vývoj a inovácie, čo sú aktuálne najdôležitejšie témy regionálneho rozvoja v európskom kontexte, sa mestá a kraje zameriavajú v neporovnateľne menšej miere (viď. vyhodnotenie odpovedí z I. sekcii dotazníka).

Mestá a kraje súčasne vyjadrili značný záujem o celoživotné vzdelávanie v oblasti regionálneho rozvoja a súčasne uviedli, že väčšina pracovníkov neabsolvovala školenie v danej oblasti.

Z prieskumu dokumentov vidíme, že v súčasnosť je obdobie zmien v oblasti regionálneho rozvoja a ďalších relevantných oblastiach. V druhom polroku 2019 sa očakáva prijatie strešnej stratégie pre rozvoj Slovenska, *Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030*, ktorá prinesie potrebu aktualizácie a prípravy ďalších dôležitých strategických a legislatívnych dokumentov, ako napr. Zákon o rozvoji či metodika prípravy PHSR.

Nedávno boli prijaté nové stratégie pre Slovensko do roku 2030 ako napr. *Envirostratégia 2030*, *Nízkouhlíková stratégia SR do roku 2030*, *Stratégia hospodárskej politiky do roku 2030*, *Koncepcia inteligentného priemyslu pre Slovensko*, ktoré jednak ovplyvnia kompetencie samospráv v procese ich implementácie a jednak aj obsah pripravovaného vzdelávacieho programu Regionálna akadémia.

Takisto je toto obdobie obdobím tvorby pravidiel pre nové programovacie obdobie 2021-2027, ktoré prinesie impulzy pre programovacie dokumenty na úrovni SR a následne samosprávy.

Regionálny rozvoj je viditeľne prierezová téma. Do jej náplne spadá celá škála vedomostí o sektorových politikách a stratégiách (hospodársky rozvoj, výskum a vývoj, inovácie, sociálny rozvoj, vzdelávacia politika, environmentálna ochrana...).

Prierezovou a dôležitou témou sa však javí spolupráca a partnerstvá – zapájanie aktérov do tvorby verejných politík, budovanie komunikačných platforiem napr. s podnikateľmi, participatívny proces strategického plánovania.

7. Prílohy

Príloha č. 1: Návrh vzdelávacieho programu

Príloha č. 2: Dotazník (kompletné znenie)

Príloha č. 3: Zoznam obcí/miest a krajov oslovených dotazníkom

Príloha č. 4: Zoznam obcí/miest a krajov, ktoré sa zapojili do prieskumu